

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

**Кафедра економіки підприємств харчування та  
торгівлі ім. І.Г. Бережного**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**  
**ТА ЗАВДАННЯ З ТРЕНІНГУ**  
**«ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ**  
**ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»**

**для здобувачів вищої освіти освітнього рівня бакалавр**  
**спеціальності 051 Економіка**  
**спеціалізації Економіка підприємства**

**Харків 2018**



Рекомендовано кафедрою економіки підприємств  
харчування та торгівлі ім. І.Г. Бережного,  
протокол засідання № 4 від 05.11. 2018 р.

Схвалено науково-методичною комісією  
економічного факультету ХДУХТ,  
протокол засідання № 2 від 09.11. 2018 р.

Рецензент к.е.н., проф. Смольнякова Н.М.

© Чорна М.В., Волосов А.М., 2018 р.  
©Харківський державний університет  
харчування та торгівлі, 2018 р.

## ЗМІСТ

1. Мета і завдання проведення тренінгу .....	5
2. Організація та керівництво тренінгом .....	7
3. Інформаційне та програмне забезпечення тренінгу .....	7
4. Етапи та порядок проведення тренінгу .....	8
5. Організація самостійної та індивідуальної роботи студентів.....	10
6. Підведення підсумків і критерії оцінювання знань з тренінгу.....	11
7. Оформлення звіту .....	13
8. Завдання до проведення тренінгу .....	16
Література .....	36
Додатки.....	38

## 1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та «Державного стандарту освіти в Україні» обов'язковим елементом професійної підготовки здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти усіх рівнів акредитації є практична підготовка.

Даний тренінг є невід'ємною складовою частиною процесу практичної підготовки бакалаврів першого рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка спеціалізації Економіка підприємства.

Зміст тренінгу визначається вимогами, викладеними у «Освітньо-професійній програмі вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка (спеціалізація Економіка підприємства) першого (бакалаврського) рівня», розробленої кафедрою економіки підприємств харчування та торгівлі і затвердженою Вченою Радою ХДУХТ.

Зміст тренінгу враховує специфіку галузей економіки й особливості підприємств, в яких буде працювати випускник після закінчення навчання.

Метою даного тренінгу є закріплення здобувачами теоретичних знань, набутих ними під час вивчення циклу фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін, та практичне їх використання в процесі розробки стратегії діяльності, обґрунтування плану розвитку підприємства за умов мінливого зовнішнього середовища.

Завданням проведення тренінгу є практична підготовка здобувачів вищої освіти, в процесі якої здобувач повинен навчитися вирішувати типові завдання, які входять в коло основних функціональних обов'язків відповідно до посад, що може обійняти бакалавр з економіки. Ці завдання стосуються планово-економічної, фінансової, маркетингово-комерційної, управлінської діяльності.

Під час проходження тренінгу здобувач, відповідно до кваліфікаційних вимог, повинен набути наступних:

*загальних компетентностей:*

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність пристосовуватись до нових ситуацій

*спеціальних (професійних) компетентностей:*

- здатність обирати інструментарій для обробки економічної інформації у відповідності до поставленого завдання, аналізувати результати розрахунків і обґрунтовувати отримані висновки;

- здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології обробки даних, здійснення аналізу інформації для вирішення економічних завдань.

- здатність оцінювати результати діяльності підприємств за різними напрямками, зіставляти їх з чинниками зовнішнього та внутрішнього середовища, визначати перспективи розвитку;

- здатність розробляти заходи з формування й використання економічного потенціалу підприємства, всіх видів ресурсів за різними сферами діяльності;

- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

В наслідок проходження даного тренінгу здобувачем вищої освіти має стати досягнення таких результатів:

- виявляти навички пошуку, підбору, узагальнення та аналізу інформації, відповідно до поставленого завдання;

- обирати статистичний, аналітичний та методичний інструментарій для вирішення професійних завдань;

- проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності;

- розуміти специфіку формування складових економічного потенціалу підприємства та здійснювати оцінку ефективності його реалізації;

- передбачати та оцінювати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на результативність діяльності підприємства при плануванні діяльності та розробки стратегій розвитку;

- розробляти заходи з покращення результативності діяльності в умовах невизначеності та ризику.

Тренінг базується на комплексному використанні та інтегруванні знань, отриманих здобувачами в процесі вивчення таких дисциплін циклу професійної підготовки, як «Економіка підприємства», «Фінанси, гроші та кредит», «Бухгалтерський облік», «Маркетинг», «Менеджмент», «Бізнес-діагностика», «Тренінг з економіки підприємства», «Управління витратами», та завершує цикл їх вивчення.

## **2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ТРЕНІНГОМ**

Даний тренінг проводиться на 3-му курсі економічного факультету здобувачів вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка спеціалізації Економіка підприємства.

Тривалість проведення тренінгу 90 годин (у 6 семестрі) по 3 годин на тиждень в комп'ютерному класі кафедри економіки підприємств харчування та торгівлі ім. І.Г. Бережного.

До керівництва комплексним тренінгом залучаються досвідчені викладачі кафедри економіки підприємства харчування та торгівлі ім. І.Г. Бережного. В узагальненому вигляді керівництво тренінгом полягає у видачі ними здобувачам індивідуальних завдань і необхідних інструкцій щодо тренінгу, а також наданні консультацій, перевірки та прийомі звітів з тренінгу.

До обов'язків керівників тренінгу входять такі основні положення:

- забезпечення проведення всіх організаційних заходів перед початком тренінгу;
- надання здобувачам методичного забезпечення та програми тренінгу;
- складання графіку виконання програми тренінгу;
- здійснення контролю за виконанням окремих завдань і програми тренінгу в цілому, за дотриманням термінів виконання завдань тренінгу і складання звітів;
- перевірка звітів і допуск їх до захисту;
- участь в роботі комісії із захисту звітів з тренінгу, яка створюється на цей період на кафедрі економіки підприємств харчування та торгівлі ім. І.Г. Бережного;
- підготовка і подання завідувачу кафедри письмового звіту про проведення тренінгу із зауваженнями та пропозиціями щодо поліпшення практичної підготовки здобувачів для розгляду на засіданні кафедри.

## **3. ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРЕНІНГУ**

На кожному з етапів здобувачем використовується конкретна вхідна інформація й одночасно формується результативна вихідна інформація, яка є вхідною на інших етапах. До інформації, що використовується для проведення досліджень, висуваються такі основні вимоги: правдивість (достовірність),

реальність, значущість, повнота, ясність, своєчасність.

Для виконання аналітичних розрахунків використовуються статистичні матеріали («Статистичний щорічник України», «Україна в цифрах», статистичні дані, що публікуються в періодичній пресі), статистична та фінансова звітність підприємства, дані його управлінського обліку, які не складають комерційної таємниці, довідкові, інструктивні й інші матеріали, якими користуються в своїй роботі планово-економічні і фінансові служби підприємства. За необхідності додаткову інформацію здобувач може формувати самостійно (вибіркове опитування, анкетування тощо).

Враховуючи великий обсяг аналітичних розрахунків, програма даного тренінгу може бути виконана тільки за умови використання ПЕОМ.

Під час проходження тренінгу передбачається створення здобувачами автоматизованої системи роботи економічних служб (комерційного, планово-економічного та фінансового відділів) на віртуальному підприємстві. Тому всі розрахунки повинні бути виконані в автоматизованому режимі в середовищі EXCEL.

Здобувачу доцільно створити робочу книгу, у якій будуть сформовані таблиці для виконання відповідних аналітичних розрахунків. Здобувач повинен самостійно скласти програму автоматизованих розрахунків відповідно до обраних алгоритмів розрахунків, взаємоув'язати усі розрахунки з вихідною інформацією і між собою.

Перший лист робочої книги слід використовувати для формування вихідної інформації для наступних розрахунків. Під час формування вихідної інформації здобувачу доцільно відбивати назву показника, одиниці виміру, його умовне позначення, яке необхідно використовувати під час описання алгоритмів розрахунків у пояснювальній записці (звіті).

Кожен лист робочої книги повинний мати назву. Листи доцільно розташовувати відповідно до логіки проведення розрахунків.

#### **4. ЕТАПИ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ**

Програма тренінгу передбачає виконання здобувачами вищої освіти завдань, послідовність яких відображена в табл. 1.

Відповідно до функцій економіста, що пов'язані з маркетингово-комерційною, фінансовою, планово-економічною й управлінською діяльністю



здобувач повинен оволодіти навичками оцінки результатів використання внутрішнього потенціалу підприємства.

Таблиця 1 –

Тематичний план тренінгу з розподілом навчального часу за етапами його проведення

№ з/п	Зміст етапу	Всього годин	У тому числі	
			Практичні	Самостійна робота
1.	Підготовчий етап	2	1	1
2.	Знайомство з інформацією про підприємство	4	1	3
3.	Аналіз внутрішнього потенціалу підприємства	24	14	10
4.	Аналіз господарської діяльності підприємства	24	14	10
5.	Оцінка фінансового стану підприємства	30	16	14
6.	Оформлення та захист звіту	6	2	4
<b>Всього</b>		<b>90</b>	<b>48</b>	<b>42</b>

Під час здійснення аналізу діяльності підприємства до здобувачів висуваються наступні вимоги:

- дотримання принципів аналітичної роботи, які забезпечують об'єктивну оцінку стану господарської діяльності підприємства;

- знання методик і правил аналізу показників господарської діяльності, які викладені у нормативних документах, навчальній та спеціальній літературі, лекціях тощо;

- використання в аналітичній роботі надійних джерел економічної інформації. Інформація, яка буде використана для досліджень, має бути оброблена, приведена у порівняний вигляд й оформлена у відповідних таблицях, графіках, діаграмах;

- максимально можлива конкретизація факторів різного рівня, які вплинули на результати діяльності підприємства;

- на основі проведеного аналізу пошук і обґрунтування резервів підвищення ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Необхідні аналітичні та розрахункові таблиці здобувач складає самостійно, виходячи з конкретних умов та особливостей господарської діяльності підприємства. Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченням і висновками, які дозволяють визначити сутність економічних процесів, що спостерігаються на підприємстві, їх

особливості, тенденції, виявити невикористані резерви. Висновки за результатами аналізу мають бути достатніми для формування управлінського рішення з досліджуваного питання.

Виконання усіх завдань, за тематичним планом тренінгу, потребує від здобувача:

- знання нормативних та інструктивних документів і вміння використовувати їх для прийняття управлінського рішення;
- вміння відбирати, систематизувати, аналізувати й інтерпретувати інформацію;
- знання методик та алгоритмів фінансово-економічних розрахунків;
- вміння оцінити наявну інформацію, результати досліджень і розрахунків;
- вміння обрати найбільш ефективний шлях досягнення поставленої мети й економічно обґрунтувати прийняте рішення.

## 5. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Відповідно до засад системи організації навчального процесу, самостійна робота здобувача є однією з основних форм організації навчання, оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов’язкових навчальних занять час.

Самостійна робота здобувачів під час проходження тренінгу передбачає підготовку до практичних занять, повторення розділів (тем) окремих дисциплін, засвоєння яких необхідно здобувачам для виконання завдань тренінгу; формування інформаційних джерел (табл. 2).

Таблиця 2 –

Завдання для самостійної роботи

Номер етапу	Обсяг, годин	Форми самостійної роботи	Методи контролю
1	2	Ознайомлення з метою, завданнями та змістом тренінгу	Контроль під час практичних занять
2	4	Знайомство з інформацією про підприємство	
3	24	Підготовка до практичних занять, повторення тем дис. «Економіка підприємства», створення інформаційних джерел	
4	24	Підготовка до практичних занять, повторення тем дис. «Економіка підприємства», «Бізнес-діагностика», «Статистика»	
5	30	Підготовка до практичних занять, повторення тем дис. «Фінанси, гроші та кредит»	
6	6	Підготовка та оформлення звіту, підготовка до захисту	Захист звіту

## 6. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З ТРЕНІНГУ

Оцінювання знань здобувачів з тренінгу «Оцінка результативності діяльності підприємства» проходить у формі поточного контролю набутих навичок під час його проведення за 100 бальною системою оцінювання.

Кількість балів (числом, кратним «5»), які здобувач набрав за результатами поточного контролю (від 0 до 100 балів), вноситься до залікової відомості і є основою для визначення загальної успішності здобувача з даної дисципліни.

Підсумковий бал за результатами поточного контролю оформлюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

В разі не виконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, здобувач має право, за дозволом декана, скласти їх до останнього практичного заняття. Час і порядок складання визначає викладач.

Завершальним етапом є звіт здобувачів на кафедрі економіки підприємств харчування та торгівлі ім. І.Г. Бережного про виконання програми тренінгу. Загальна форма такої звітності – подання письмового звіту з позитивною відміткою керівника кожного з розділів і звіту в електронному вигляді. Звіт необхідно оформити відповідно до вимог, які сформульовані у п. 7 цих методичних вказівок.

Письмовий звіт подається у встановлений термін (не пізніше як за три дні до закінчення тренінгу) керівнику для перевірки, рецензування і допуску до захисту.

Захист звіту проводиться у формі співбесіди та приймається комісією, яка створюється на цей період на кафедрі економіки підприємств харчування та торгівлі ім. І.Г. Бережного.

За результатами захисту звітів виставляється оцінка за наступними критеріями (табл. 3, 4).

Таблиця 3 –  
Критерії оцінювання практичних навичок здобувачів з тренінгу

Найменування критерію	Сума балів
1	2
<b>Наявність таблиць в автоматизованому режимі розрахунків, діаграм, графіків</b>	
за етапами 1-2 включно	10
за етапами 1-4 включно	20
за етапами 1-6 включно	30

1	2
<b>Якість та своєчасність виконаних розрахунків</b>	
відсутність помилок, вчасно виконані розрахунки	10
наявність несуттєвих помилок, вчасно виконані розрахунки	5
наявність суттєвих помилок, несвоєчасно виконані розрахунки	0
<b>Якість виконання основної частини звіту (пояснювальної записки)</b>	
підведені підсумки за всіма завданнями, визначені шляхи і напрями вирішення проблемних аспектів, висновки і рекомендації коректно обґрунтовані та є достовірними, наведено всі алгоритми розрахунків	25
підведені підсумки за всіма завданнями, висновки і рекомендації обґрунтовані, є неточності в алгоритмах розрахунків, недостатньо обґрунтовані шляхи вирішення проблемних питань	15
підведені підсумки за всіма завданнями, висновки і рекомендації обґрунтовані, недостатньо обґрунтовані шляхи вирішення проблемних питань, відсутні алгоритми розрахунків	5
висновки не мають зв'язку з результатами дослідження, не підведені підсумки за всіма висвітленими питаннями, не визначені шляхи і напрями вирішення проблемних аспектів теми	0
<b>Якість знань та ступінь орієнтації у виконаних розрахунках</b>	
стислість і чіткість подання результатів, повне обґрунтування змін в діяльності підприємства, знання алгоритмів розрахунку, вміння вести дискусію, обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору, відповідати на запитання	25
стислість і чіткість подання результатів, вміння вести дискусію, відповідати на запитання, недостатньо повне обґрунтування змін в діяльності підприємства або недостатнє знання алгоритмів розрахунку	15
загальне викладання результатів досліджень, неспроможність надати ґрунтовні відповіді на запитання, недостатнє (неточне) обґрунтування власної точки зору, знання основних алгоритмів розрахунків	5
неспроможність надати ґрунтовні відповіді на запитання, обґрунтувати власну точку зору	0
<b>Якість оформлення звіту з практики</b>	
дотримання вимог стандартів оформлення звіту	5
невідповідність вимогам оформлення	0
<b>Всього</b>	<b>100</b>

Оцінювання кожного тренінгу здійснюється з наступним переведенням даних 100-бальної шкали оцінювання в національну 4-х бальну та шкалу за системою ECTS за параметрами таблиці:

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХДУХТ	Оцінка за 4-х бальною шкалою
A	90–100	5 (відмінно)
B	85-89	4 (добре)
C	75-84	
D	70-74	
E	60-69	3 (задовільно)
FX	35-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	1-34	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 7. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ

Звіт друкується на ПЕОМ. Під час написання звіту здобувачам необхідно дотримуватись наступних вимог. Звіт з тренінгу повинен мати таку структуру:

- титульний лист;
- зміст;
- основна частина;
- висновки;
- додатки.

Першою сторінкою звіту є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок звіту. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Титульний аркуш виконується згідно з формою, наведеною у додатку **A**.

Зміст подають на початку звіту. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів, що передбачені програмою відповідної практики.

Основна частина звіту складається з розділів, підрозділів, пунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом та обґрунтуванням застосованих методів розрахунків. В кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розділі результатів, що дає змогу вивільняти загальні висновки від другорядних подробиць.

У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів і перспективах розвитку підприємства.

Додатки оформлюють як продовження звіту на наступних його сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті звіту.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках звіту, кожний такий додаток має починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі звичайними літерами (з першої великої) симетрично тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком друкується слово «Додаток \_\_\_» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ь.

При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші під

назвою звіту друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Звіт виконується на одній сторінці аркуша білого паперу формату А4 (210 × 297 мм). На комп'ютері звіт друкується через 1,5 міжрядкових інтервали до 40 рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм. Усі сторінки звіту та додатків повинні мати єдину порядкову нумерацію і бути зброшурованими.

Текст звіту необхідно викладати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – не менше 20 мм, правий – не менше 10, верхній і нижній – не менше 20 мм.

Необхідно використовувати шрифт Times New Roman. Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності.

Компактність тексту звіту повинна бути однаковою.

Друкарські помилки, описки, і графічні неточності, які виявилися в процесі оформлення звіту, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту машинописним способом.

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких літер, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих літер, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Приклад побудови таблиці є таким.

Таблиця \_\_\_\_\_  
(номер)

(назва таблиці)

Головка таблиці	}		Заголовки стовпців				
							Підзаголовки стовпців
Боковик (заголовки рядків)	}	A	1	2	3	4	Нумерація стовпців
							Рядки
							Стовпці (колонки)

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Якщо рядки або графи виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині повторюють її головку, а в другому випадку – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, то при першому повторенні його замінюють словами «Так само», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в будь-якому рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул тощо подають арабськими цифрами без знаку №. Таблиці й ілюстративний матеріал, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше. Ілюстрації (графіки, діаграми тощо) позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно у межах розділу. Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «Рис. 2.1».

Ілюстрації і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Формули нумерують в межах розділу. Номер формули складається і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках.

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...

2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

## 8. ЗАВДАННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ

### Аналіз виробництва та реалізації продукції

Метою аналізу виробництва та реалізації продукції є знаходження шляхів збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції порівняно з конкурентами, розширення частки ринку при максимальному використанні виробничих потужностей і, як результат, збільшення прибутку.

Основне завдання аналізу виробництва та реалізації продукції – аналіз здатності підприємства до швидкого маневрування ресурсами як реагування на змінення ринкової кон'юнктури.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу виробництва та реалізації продукції підприємства є бухгалтерська та статистична звітність, а саме:

- баланс підприємства (форма №1);
- звіт про фінансові результати (форма №2);
- Звіт про основні показники діяльності підприємства (форма №1- підприємство);
- Звіт підприємства по продукції (форма №7).

#### *Завдання 1. Аналіз обсягів і структури виробництва та реалізації продукції*

У ході аналізу обсягів і структури виробництва (реалізації) продукції проводять аналіз динаміки складу і структури виробленої (реалізованої) продукції за певний період часу. Обсяг виробництва та реалізації продукції може бути виражений у натуральних, умовно-натуральних і вартісних вимірниках (рис. 1).

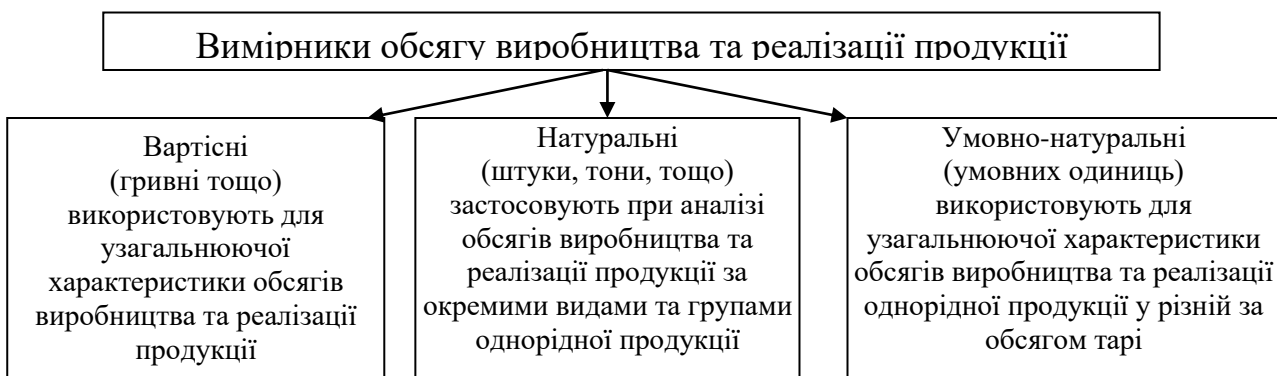


Рис. 1. Види вимірників обсягу виробництва та реалізації продукції

Аналіз динаміки обсягів і структури виробництва та реалізації продукції проводиться за допомогою наступних показників:



- базисних темпів зростання й приросту;
- ланцюгових темпів зростання та приросту;
- середньорічних темпів зростання та приросту.

Об'єктом аналізу при цьому є валова, товарна, реалізована продукція, оцінена у вартісних вимірниках (як у поточних, так і у порівняльних цінах); обсяг виробництва та реалізації в натуральних (умовно-натуральних) вимірниках, що нейтралізує вплив інфляції.

*З метою аналізу обсягів і структури виробництва та реалізації продукції підприємства здобувачу необхідно:*

1) побудувати наступні аналітичні таблиці (форми таблиць наведено в додатку А):

- таблицю 1, у якій відобразити обсяг виробництва (в цілому та за окремими видами продукції) підприємства у натуральному вигляді за останні три роки;

- таблицю 2, у якій відобразити обсяг виробництва (в цілому та за окремими видами продукції) підприємства у вартісному вигляді за останні три роки;

2) на основі розроблених таблиць визначити динаміку виробництва продукції за період дослідження в цілому й за окремими видами у натуральному та вартісному вимірах на базі розрахунку наступних показників:

- абсолютного приросту усіх показників за досліджуваний період;
- темпів зростання показників, що аналізуються.

3) для більш детального дослідження рекомендується розробити таблицю 3, у якій представити поквартальний обсяг виробництва продукції у вартісному виразі за останній звітний рік;

4) на основі розробленої таблиці проаналізувати динаміку виробництва продукції за звітний рік при використанні наступних показників:

- базисних темпів росту і приросту;
- ланцюгових темпів росту і приросту;
- середньорічного темпу росту (формула):

$$\bar{T} = \sqrt[n]{T_1 \times T_2 \times T_3 \times T_4}, \quad (1)$$

де  $\bar{T}$  – середньорічний темп зростання обсягу виробництва продукції;

$n$  – кількість періодів,

$T_1 \dots T_4$  – щоквартальні темпи зростання.

5) для більш детального вивчення динаміки структури виробництва продукції необхідно проаналізувати структуру виробництва продукції за період дослідження. Для цього рекомендується скласти таблицю 4, у якій відобразити структуру виробництва продукції за досліджуваний період (три роки);

б) на основі дослідження динаміки структури виробництва продукції проаналізувати вплив структурних зрушень на обсяг випуску продукції у вартісному виразі. Для цього рекомендується скласти таблицю 5, у якій надати:

- загальний обсяг виробництва продукції та в асортиментному розрізі;
- ціни за виробами за звітний рік (розрахувати на основі «Звіту підприємства по продукції») та минулий рік;
- обсяг виробництва за звітний та минулий роки у натуральному виразі, відхилення у %;
- структуру виробництва за звітний та минулий роки;
- структурні зрушення у виробництві продукції за період;
- товарну продукцію за минулий рік;
- товарну продукцію за звітний рік при структурі минулого року та в цінах минулого року;
- зміну товарної продукції за рахунок зміни її структури.

7) проаналізувати динаміку обсягу реалізованої продукції підприємства за період дослідження (три роки);

8) за результатами аналізу обсягів і структури виробництва та реалізації продукції підприємства зробити обґрунтовані висновки та написати пояснювальну записку.

## ***Завдання 2. Аналіз собівартості продукції підприємства***

Собівартість продукції являє собою вартісну оцінку природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних фондів, трудових ресурсів, що використані в процесі виробництва продукції, а також інших витрат на її виробництво та реалізацію. Витрати, що формують собівартість, за економічним змістом групують за наступними елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація основних фондів, інші витрати. Їх структура формується під впливом різних факторів: характеру продукції, що виробляється, матеріально-

сировинних ресурсів, що споживаються, технічного рівня виробництва, форм його організації, умов постачання та збуту продукції тощо.

Для визначення собівартості одиниці продукції за кожним найменуванням витрати класифікують за статтями калькуляції. Калькулювання здійснюється за установленими статтями витрат та дозволяє визначити обсяг витрат за кожним видом робіт, виробничим підрозділом, апаратом управління, виявити резерви зниження витрат.

Аналіз собівартості дозволяє дати узагальнену оцінку ефективності використання ресурсів, визначити резерви збільшення прибутку та зниження ціни одиниці продукції.

У ході аналізу собівартості проводять оцінку динаміки узагальнених показників витрат виробництва і реалізації продукції, структури витрат та її зміни, аналіз витрат за статтями калькуляції, вплив факторів на змінення собівартості.

*З метою аналізу собівартості продукції підприємства здобувачу необхідно:*

1) скласти аналітичну таблицю 6 у який відобразити: матеріальні витрати (за вирахуванням вартості зворотних відходів), витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизацію основних фондів, інші витрати. На основі розробленої таблиці визначити наступні показники:

- склад виробничих витрат за економічними елементами;
- динаміку виробничих витрат в періоді, що досліджується.

2) скласти аналітичну таблицю 7, в якій відобразити витрати за калькуляційними статтями. На основі вказаної таблиці проаналізувати динаміку витрат за статтями й оцінити, які витрати змінювались у досліджуваному періоді випереджаючими темпами.

3) скласти аналітичну таблицю 8, у якій угрупувати витрати на умовно-постійні та умовно-змінні за сумою та питомою вагою в загальних витратах. За даними таблиці дослідити динаміку груп витрат і зміни їх питомої ваги.

### **Аналіз забезпеченості та ефективності використання ресурсів підприємства**

Успішне функціонування підприємства залежить від рівня його забезпеченості економічними або виробничими ресурсами за умов ефективного

їх використання. Виділяють наступні групи економічних (виробничих) ресурсів: трудові; матеріальні; фінансові; природні.

Аналіз забезпеченості й ефективності використання ресурсів підприємства включає послідовне проведення таких видів аналізу:

1. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства.
2. Аналіз ефективності використання основних фондів підприємства.
3. Аналіз наявності й ефективності використання нематеріальних активів підприємства
4. Аналіз ефективності використання сировини і матеріальних ресурсів підприємства.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу забезпеченості й ефективності використання ресурсів є бухгалтерська та статистична звітність, а саме:

- баланс підприємства (форма №1);
- звіт про фінансові результати (форма №2);
- звіт про основні показники діяльності підприємства (форма №1-підприємство);
- звіт про рух грошових коштів (форма №3);
- звіт підприємства по продукції (форма № );
- звіт з праці (форма № 1-ПВ);
- основні фонди (форма №11);
- звіт про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) (ф. №5 -С);
- інші джерела.

### ***Завдання 3. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства***

Трудові ресурси підприємства відіграють провідну роль у розв'язанні науково-технічних, організаційних та економічних завдань щодо досягнення основної мети господарювання. Рівень забезпеченості підприємства робочою силою та її раціональне використання значною мірою визначає організаційно-технічний рівень виробництва, ступінь використання техніки та технології, предметів праці.

Ефективність використання трудових ресурсів безпосередньо впливає на обсяги виробництва та реалізації продукції, її собівартість, якість тощо.

У ході аналізу ефективності використання трудових ресурсів

підприємства проводять: оцінку забезпеченості підприємства та його підрозділів трудовими ресурсами та руху робочої сили; аналіз використання робочого часу; дослідження продуктивності праці робітників.

*З метою аналізу ефективності використання трудових ресурсів підприємства здобувачу необхідно:*

1) побудувати аналітичну таблицю 9, у якій навести кількість і склад персоналу підприємства за період дослідження. На основі розробленої таблиці оцінити забезпеченість підприємства трудовими ресурсами на базі розрахунку наступних показників:

- абсолютного приросту усіх показників за досліджуваний період;
- темпів зростання показників, що аналізуються.

2) скласти аналітичну таблицю 10, у якій надати структуру персоналу підприємства за період дослідження. Використовуючи результати, які відображені у таблиці, проаналізувати структуру персоналу підприємства та з'ясувати зміни в структурі персоналу підприємства.

3) розробити аналітичну таблицю 11, у якій надати середньооблікову чисельність працівників і рух персоналу підприємства за останні 2 роки періоду дослідження (кількість прийнятих працівників; вибулих, у тому числі за власним бажанням, за порушення дисципліни, з інших причин). За даними таблиці проаналізувати рух персоналу підприємства. Для цього рекомендовано розрахувати наступні показники:

- абсолютне відхилення всіх показників;
- темпи зміни показників, що аналізуються;
- коефіцієнти обороту з прийому;
- коефіцієнти обороту з вибуття;
- коефіцієнти плинності кадрів.

4) дослідити рівень і динаміку продуктивності праці за період дослідження. Для цього рекомендується скласти аналітичну таблицю 12, у якій надати: обсяг продукції, всього; середньооблікову чисельність промислово-виробничого персоналу (ПВП) підприємства, у т.ч. робітників; питому вагу робітників у чисельності ПВП; середньорічний виробіток на 1-го працівника ПВП; середньорічний виробіток на 1-го робітника;

5) побудувати аналітичну таблицю 13, у якій за останні два роки періоду дослідження відобразити:

- обсяг продукції, всього;
- середньооблікову чисельність промислово-виробничого персоналу (ПВП) підприємства, у т.ч. робітників;
- середньорічний виробіток на 1-го працівника промислово-виробничого персоналу;
- середньорічний виробіток на 1-го робітника;
- загальну кількість людино-годин, відпрацьованих усіма робітниками;
- середню кількість відпрацьованих днів одним працівником на рік;
- середню тривалість робочого дня;
- середньогодинний виробіток на 1-го працівника підприємства;
- питому вагу робітників у загальній чисельності промислово-виробничого персоналу дня.

За даними таблиці 13 проаналізувати використання фонду робочого часу на підприємстві. Для цього рекомендовано розрахувати наступні показники:

- абсолютне відхилення усіх показників;
- темпи зміни показників, що аналізуються.

б) для більш детального дослідження виявити вплив трудових чинників на випуск продукції. Для цього рекомендується розробити таблицю 14, у якій відобразити наступні чинники впливу:

- зміну чисельності працівників підприємства;
- зміну продуктивності праці (виробітку на 1-го працівника промислово-виробничого персоналу), у тому числі за рахунок: зміни кількості відпрацьованих днів, зміни тривалості робочого дня, зміни середньогодинної продуктивності праці (виробітку на 1-го працівника).

Розрахувати їх кількісний вплив на випуск продукції.

7) скласти аналітичну таблицю 15, у якій за останні два роки періоду дослідження представити:

- обсяг продукції, всього;
- середньооблікову чисельність промислово-виробничого персоналу (ПВП) підприємства, у т.ч. робітників;
- фонд оплати праці промислово-виробничого персоналу;
- середньорічну заробітну плату 1-го працівника промислово-виробничого персоналу;
- кількість відпрацьованих годин одним працівником на рік;
- середньогодинну заробітну плату 1-го працівника;
- фонд оплати праці робітників;

- середньорічну заробітну плату 1-го робітника.

На основі побудованої таблиці 15 проаналізувати використання фонду заробітної плати підприємства. Для цього рекомендується розрахувати показники абсолютного та відносного відхилення всіх складових, що досліджуються.

### **Аналіз ефективності використання основних фондів та нематеріальних активів підприємства**

Ефективне використання основних фондів та нематеріальних активів – один з чинників забезпечення та підвищення ефективності діяльності підприємства як в поточному періоді, так і в перспективі.

Аналіз ефективності використання основних фондів і нематеріальних активів включає послідовне проведення таких видів аналізу:

1. Аналіз ефективності використання основних фондів.
2. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу ефективності використання основних фондів і нематеріальних активів підприємства є бухгалтерська звітність, а саме:

- баланс підприємства (форма №1);
- звіт про фінансові результати (форма №2);
- примітки до річної фінансової звітності (форма №5).

#### ***Завдання 4. Аналіз ефективності використання основних фондів підприємства***

Для здійснення господарської діяльності на відповідному рівні підприємству необхідні виробничі фонди. Частиною виробничих фондів підприємства є основні фонди. До основних фондів відносять засоби виробництва, що використовуються впродовж тривалого часу та зберігають при цьому свою натурально-речовинну форму, мають відповідну вартість і переносять її на вартість виготовленої продукції поступово, впродовж всього періоду використання.

В ході аналізу використання основних фондів необхідно оцінити їх стан, склад і динаміку, дослідити характер змін обсягу та структури основних фондів, визначити вплив характеру розвитку та використання основних фондів

на динаміку товарної продукції.

*З метою аналізу ефективності використання основних фондів підприємства здобувачу необхідно:*

1) дослідити стан, та динаміку основних фондів, а також їх склад за основними групами, для чого скласти аналітичну таблицю 16, у якій відобразити наявність та характер змін основних фондів підприємства за звітний період;

2) дослідити рух основних фондів, для чого скласти аналітичні таблиці 17-18, у яких відобразити рух основних фондів в цілому по підприємству та за основними групами, а також розрахувати коефіцієнти оновлення, вибуття та приросту основних фондів по групах та в цілому по підприємству за звітний період;

3) оцінити рівень технічного стану основних фондів підприємства, для чого скласти аналітичні таблиці 19-20 та розрахувати коефіцієнти зносу та придатності основних фондів по групах та в цілому по підприємству за звітний період;

4) дослідити ефективність використання основних фондів підприємства для чого розрахувати та розглянути динаміку показників фондівіддачі, фондоємності та фондоозброєності (табл. 21);

5) на підставі факторної моделі фондівіддачі визначити основні чинники, що вплинули на динаміку означеного показника та виявити резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства (табл. 22 –23);

6) на підставі факторної моделі розглянути вплив ефективності використання основних фондів на динаміку товарної продукції підприємства (табл. 24);

За результатами розрахунків зробити висновок про стан, характер розвитку та ефективність використання основних фондів по підприємству за звітний період.

### ***Завдання 5. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів підприємства***

Складовою частиною ресурсного потенціалу підприємства є нематеріальні активи. Для них характерним є відсутність матеріальної основи,



неможливість визначити загальний розмір майбутнього доходу, здатність приносити прибуток впродовж тривалого періоду часу.

В ході аналізу використання нематеріальних активів необхідно оцінити їх стан, структуру та дослідити показники ефективності їх використання.

*З метою аналізу використання нематеріальних активів підприємства здобувачу необхідно:*

1) дослідити стан і склад нематеріальних активів за основними їх видами, для чого скласти аналітичну таблицю 25, у якій відобразити наявність і характер змін нематеріальних активів;

2) дослідити ефективність використання нематеріальних активів підприємства для чого скласти аналітичну таблицю 26, у якій відобразити стан і динаміку показників доходності та фондівіддачі нематеріальних активів.

За результатами розрахунків зробити висновок про розвиток і використання нематеріальних активів по підприємству за звітний період.

### **Аналіз ефективності використання сировини і матеріальних ресурсів підприємства**

Забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами й ефективність їх використання є суттєвим чинником впливу на випуск продукції визначеного обсягу й якості.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу ефективності використання сировини і матеріальних ресурсів підприємства є бухгалтерська звітність, а саме:

- звіт про фінансові результати (форма №2);
- примітки до річної фінансової звітності (форма №5);
- звіт про основні показники діяльності підприємства (форма №1-підприємство).

### ***Завдання 6. Аналіз ефективності використання сировини і матеріальних ресурсів підприємства***

Аналіз використання сировини та матеріалів розглядається з точки зору визначення можливостей підприємства щодо забезпечення ритмічності та

рівномірності виконання виробничої програми у повному обсязі, а також оцінки ефективності матеріальних витрат господарюючого суб'єкта за певний період.

*З метою аналізу ефективності використання сировини і матеріальних ресурсів підприємства здобувачу необхідно:*

1) оцінити забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами для чого порівняти планову потребу підприємства у сировині й основних матеріалах з фактичним їх надходженням по періодах часу та в цілому за звітний період (табл. 27);

2) дослідити ефективність використання матеріальних ресурсів підприємства для чого скласти аналітичну таблицю 28, у якій відобразити стан і динаміку показників матеріальних витрат, чистих матеріальних витрат, матеріаломісткості, матеріаловіддачі та виходу товарної продукції з 1 тони переробленої сировини.

За результатами розрахунків зробити висновок про ефективність використання матеріальних ресурсів підприємства за аналізований період.

### **Оцінка фінансово-економічного стану підприємства**

Фінансово-економічний стан – найважливіша характеристика надійності, конкурентоспроможності та стійкості підприємства на ринку.

Оцінка фінансово-економічного стану підприємства включає послідовне проведення таких видів аналізу:

1. Аналіз майнового стану підприємства.
2. Аналіз фінансової стійкості підприємства.
3. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.
4. Аналіз ділової активності підприємства.
5. Аналіз ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Основними джерелами інформації для проведення оцінки фінансово-економічного стану підприємства є бухгалтерська звітність, а саме:

- баланс підприємства (форма №1);
- звіт про фінансові результати (форма №2);
- звіт про рух грошових коштів (форма №3);

- звіт про власний капітал (форма №5).

### ***Завдання 7. Аналіз майнового стану підприємства***

В ході загальної оцінки майнового стану підприємства аналізують динаміку складу ті структури активів і динаміки складу тв структури пасивів балансу за певний період.

Для аналітичних досліджень та якісної оцінки динаміки фінансово-економічного стану підприємства рекомендується об'єднати статті балансу в окремі специфічні групи з метою побудови агрегованого балансу, який використовується для визначення важливих характеристик фінансового стану підприємства та розрахунку основних фінансових коефіцієнтів.

*З метою аналізу майнового стану підприємства здобувачу необхідно:*

- 1) побудувати порівняльний аналітичний баланс підприємства (табл. 29);
- 2) на основі побудови порівняльного аналітичного балансу підприємства та за допомогою горизонтального (часового) та вертикального (структурного) аналізу визначити якісні зміни в структурі активів і пасивів підприємства, а також динаміку цих змін, а саме:
  - показники абсолютного приросту статей балансу за досліджуваний період (оцінити розміри майна та джерел його фінансування, їх зміну у часі);
  - показники, що відображають відносну величину структури статей балансу, та їх динаміку;
  - темпи зростання статей балансу.
- 3) для більш детального вивчення динаміки складу та структури майна необхідно проаналізувати склад і структуру оборотних активів.
- 4) на основі дослідження стану та структури джерел формування майна підприємства проаналізувати абсолютні та відносні зміни у власному та позиковому капіталі.

### ***Завдання 8. Аналіз фінансової стійкості підприємства***

Фінансова стійкість підприємства визначається мірою забезпечення запасів і затрат власними та позиковими джерелами їх формування, співвідношенням обсягів власних і позикових коштів та характеризується

системою абсолютних і відносних показників.

Абсолютні показники фінансової стійкості формуються на основі окремих статей пасивів та активів. При цьому показником, що характеризує фінансову стійкість підприємства, є вид джерел фінансування матеріальних активів.

Для характеристики джерел фінансування матеріальних обігових коштів використовується декілька показників, які визначаються на основі форми №1 та характеризують види джерел:

1. Наявність власних оборотних коштів.
2. Наявність власних оборотних коштів та довгострокових позикових джерел для формування запасів (функціонуючий капітал).
3. Загальна величина основних джерел формування запасів.

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами формування:

1. Надлишок або нестача власних оборотних коштів.
2. Надлишок або нестача власних оборотних та довгострокових позикових джерел формування запасів.
3. Надлишок або нестача загальної величини основних джерел для формування запасів.

За допомогою цих показників визначається трьохкомпонентний показник і тип фінансової стійкості підприємства (табл. 5).

Таблиця 5 –

Типи фінансової стійкості підприємства

Тип фінансової стійкості	Трьох-мірний показник	Джерела покриття затрат, що використовуються	Стисла характеристика
Абсолютна фінансова стійкість	$S=(1;1;1)$	Власні оборотні кошти	Висока платоспроможність; підприємство не залежить від кредиторів
Нормальна фінансова стійкість	$S=(0;1;1)$	Власні оборотні кошти плюс довгострокові кредити та позики	Нормальна платоспроможність; ефективне використання позикових коштів; висока прибутковість господарської діяльності
Нестійкий фінансовий стан	$S=(0;0;1)$	Власні оборотні кошти плюс довгострокові та короткострокові кредити та позики	Порушення платоспроможності; необхідність залучення додаткових джерел; є можливість покращити ситуацію
Кризовий фінансовий стан	$S=(0;0;0)$	-	Неплатоспроможність підприємства; межа банкрутства

Найважливішу роль у оцінці фінансової стійкості відіграють відносні показники – фінансові коефіцієнти.

Аналіз проводиться шляхом розрахунку та порівняння отриманих значень коефіцієнтів із встановленими базисними величинами, а також вивчення динаміки їх зміни за певний період.

Базисними величинами можуть бути: значення показників за минулий період; середньогалузеві значення показників; значення показників конкурентів; теоретично обґрунтовані або встановлені за допомогою експертного опитування оптимальні або критичні значення відносних показників.

*З метою аналізу фінансової стійкості підприємства здобувачу необхідно:*

1) на основі аналізу абсолютних показників визначити тип фінансової стійкості підприємства (абсолютна фінансова стійкість, нормальна фінансова стійкість, нестійкий фінансовий стан, кризовий фінансовий стан) та динаміку його зміни (табл. 30–36).

2) відібрати фінансові коефіцієнти, які найбільш повно характеризують фінансову стійкість підприємства;

3) розрахувати та проаналізувати відносні показники фінансової стійкості підприємства (фінансові коефіцієнти), порівняти їх з критеріальними значеннями;

4) зробити висновки й обґрунтувати динаміку зміни фінансової стійкості підприємства.

### ***Завдання 9. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства***

Для оцінки платоспроможності та ліквідності використовуються такі основні прийоми:

1) структурний аналіз змінень активних та пасивних платежів балансу, тобто аналіз ліквідності балансу;

2) розрахунок фінансових коефіцієнтів платоспроможності;

3) аналіз руху грошових коштів.

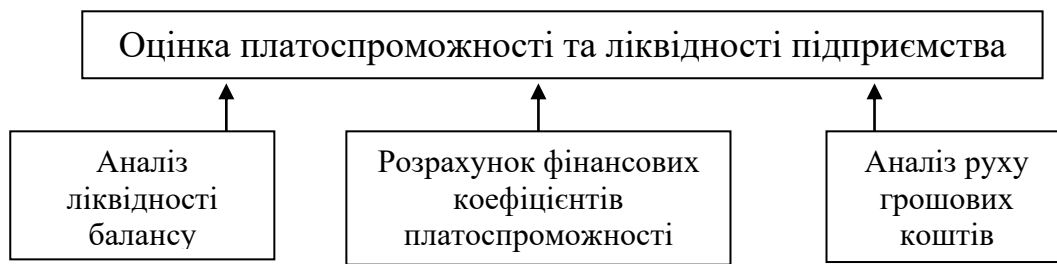


Рис. 2. Напрями оцінки платоспроможності та ліквідності підприємства

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні розмірів коштів за активом, згрупованих за ступенем їх ліквідності, із сумами зобов'язань за пасивами, згрупованими за термінами їх погашення (табл. 6).

Таблиця 6 –

Групування активів і пасивів підприємства

Актив	Код строки (форма №1)	Пасив	Код строки (форма №1)
Найбільш ліквідні активи, А1	220+230+240	Найбільш термінові пасиви, П1	530
Швидко реалізовані активи, А2	150+160+170+180+190+200+210	Короткострокові пасиви, П2	620–530+430+630
Повільно реалізовані активи, А3	100+110+120+130+140+250+270	Довгострокові пасиви, П3	480+430+630
Важко реалізовані активи, А4	080	Постійні пасиви, П4	360

При визначенні ліквідності балансу групи активу та пасиву зіставляють (порівнюють) між собою. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо має місце таке співвідношення:

$$\left\{ \begin{array}{l} A1 \geq П1; \\ A2 \geq П2; \\ A3 \geq П3; \\ A4 \leq П4. \end{array} \right. \quad (2)$$

Для якісної оцінки платоспроможності та ліквідності підприємства крім аналізу ліквідності балансу потрібен розрахунок коефіцієнтів платоспроможності.

Мета розрахунку коефіцієнтів платоспроможності – оцінити співвідношення наявних активів як призначених для безпосередньої реалізації, так і тих, що використовуються у технологічному процесі, з метою їх подальшої реалізації та відшкодування вкладених коштів та існуючих

зобов'язань, які повинні бути погашені підприємством у наступному періоді.

Основною метою аналізу платоспроможності на основі аналізу грошових потоків є виявлення рівня достатності формування грошових коштів, ефективності їх використання, а також збалансованості позитивного та від'ємного грошових потоків підприємства за обсягом та у часі.

*З метою аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства здобувачу необхідно:*

1) на основі групування активів підприємства за ступенем їх ліквідності, а пасивів – за ступенем настання терміну їх погашення здійснити аналіз ліквідності балансу підприємства за досліджуваний період;

2) розрахувати та проаналізувати відносні показники платоспроможності підприємства (фінансові коефіцієнти), порівняти їх з критеріальними значеннями (табл. 37-40);

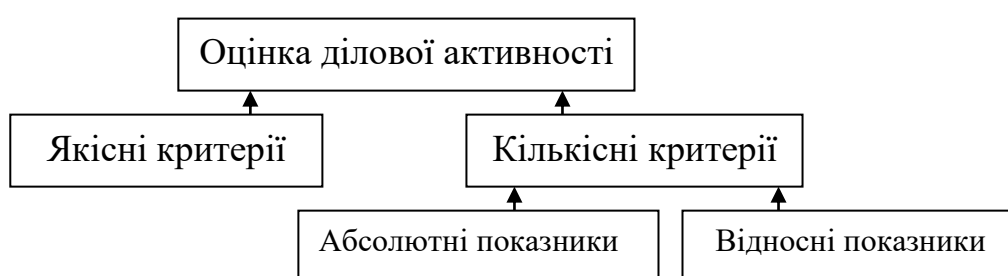
3) здійснити аналіз грошових потоків (позитивного та від'ємного) за видами діяльності підприємства, проаналізувати склад і структуру грошових потоків, визначити їх динаміку (табл. 41-44);

4) проаналізувати показники, що характеризують ефективність грошових потоків підприємства, з метою виявлення рівня достатності грошового потоку, що генерується підприємством, з позицій фінансованих ним потреб; синхронності формування позитивного та від'ємного грошових потоків в розрізі окремих інтервалів звітного періоду; надання узагальнюючої характеристики ефективності грошових потоків підприємства (табл. 45-46);

5) зробити висновки й обґрунтувати динаміку зміни ліквідності та платоспроможності підприємства.

### **Завдання 10. Аналіз ділової активності підприємства**

Ділову активність підприємства можна представити як систему якісних і кількісних критеріїв.



Якісні критерії – це широта ринків збуту, репутація підприємства, конкурентоспроможність, наявність стабільних постачальників та споживачів тощо. Такі неформалізовані критерії необхідно зіставити з критеріями інших підприємств, аналогічних за видом діяльності.

Кількісні критерії ділової активності визначаються абсолютними та відносними показниками.

З метою аналізу абсолютних показників необхідно визначити темп зміни виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), прибутку, величини авансованого капіталу. Доцільно враховувати порівняльну динаміку цих показників. Оптимальне співвідношення має такий вигляд:

$$T_{\Pi} > T_{B} > T_{K} > 100\%, \quad (3)$$

де  $T_{\Pi}$  – темп зміни прибутку;  $T_{B}$  – темп зміни виручки від реалізації продукції (робіт, послуг);  $T_{K}$  – темп зміни капіталу підприємства.

Другий напрямок аналізу ділової активності відображає результативність роботи підприємства відносно величини авансованих ресурсів або величини їх споживання в процесі господарської діяльності. Спираючись на аналіз фінансової звітності варто зупинитися на оцінці ефективності використання фінансової складової ресурсів підприємства. Найширше застосування одержали показники оборотності, які визначаються на основі співвідношення обсягів виручки від реалізації та середньої вартості за період того або іншого елемента активів чи пасивів балансу.

*З метою аналізу ділової активності підприємства здобувачу необхідно:*

1) здійснити оцінку ділової активності підприємства на якісному рівні, а саме відібрати неформалізовані критерії та порівняти діяльність досліджуваного господарюючого суб'єкта з аналогічними підприємствами (табл. 47-49);

2) розрахувати та здійснити аналіз показників, що характеризують темпи нарощення фінансово-господарської діяльності, оцінити їх динаміку;

3) дослідити динаміку показників, що характеризують оборотність активів і капіталу та відносних, які характеризують тривалість одного обороту;

4) зробити висновки й обґрунтувати динаміку зміни ділової активності підприємства.



## **Завдання 11. Оцінка ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємства**

Досліджуючи фінансовий стан та ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства необхідно сконцентрувати увагу на оцінці показників рентабельності та чинників, що їх визначають.

Залежно від того, з чим порівнюється обраний показник прибутку, виділяють наступні групи показників рентабельності:

- рентабельність інвестицій (капіталу);
- рентабельність продажу (реалізації).

Показники рентабельності тісно взаємопов'язані. Оцінка взаємозв'язку та взаємовпливу коефіцієнтів ефективності господарсько-фінансової діяльності заснована на відомій “моделі Дюпона”, яка дозволяє оцінити які фактори найбільшою мірою вплинули на рентабельність активів (капіталу) і рентабельність власних коштів. У відповідність з цією моделлю рентабельність активів визначається за формулою:

$$\frac{\Pi}{A} = \frac{\Pi}{BP} \times \frac{BP}{OA} \times \frac{OA}{KO} \times \frac{KO}{KZ} \times \frac{KZ}{DZ} \times \frac{DZ}{CHOA} \times \frac{CHOA}{CHA} \times \frac{CHA}{A}, \quad (4)$$

де  $\Pi$  – прибуток,  $BP$  – чистий дохід від реалізації,  $OA$  – середньорічна вартість обігових активів,  $PZ$  – поточні зобов'язання,  $KZ$  – кредиторська заборгованість,  $DZ$  – дебіторська заборгованість,  $CHOA$  – вартість чистих оборотних активів,  $CHA$  – вартість чистих активів,  $A$  – вартість активів

Корисною модифікацією формули Дюпона є формула розрахунку рентабельності власного капіталу:

$$\frac{\Pi}{BK} = \frac{\Pi}{BP} \times \frac{BP}{A} \times \frac{A}{BK}, \quad (5)$$

де  $BK$  – власний капітал підприємства.

*З метою аналізу рентабельності підприємства здобувачу необхідно:*

1) відібрати та розрахувати показники рентабельності інвестицій з позицій зацікавлених осіб (з позицій підприємства; фізичних та юридичних осіб, що забезпечують підприємство капіталом на довгостроковій основі; інвесторів; власників підприємства);

2) дослідити показники рентабельності продажу (реалізації) за різними видами прибутку (табл. 50);

3) використовуючи моделі Дюпона здійснити факторний аналіз рентабельності активів і власного капіталу методом ланцюгових підстановок; визначити фактори, що вплинули на ефективність роботи підприємства й оцінити цей вплив;

4) зробити висновки й обґрунтувати динаміку зміни рентабельності підприємства.

### **Завдання 12. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства**

На формування чистого прибутку підприємства здійснюють вплив фінансові результати, отримані після здійснення операційної, інвестиційної, фінансової діяльності та фінансові результати, отримані в результаті надзвичайних подій. Аналіз фінансових результатів здійснюється методом порівняння фактичних даних за звітний період із фактичними даними за попередні періоди. В ході аналізу необхідно дати оцінку абсолютних, структурних змін і темпів змінення фінансових результатів в цілому й окремо за кожною статтею, вивчити та визначити фактори, що впливають на зміну прибутку та визначити рівень їх впливу, виявити резерви підвищення прибутку.

Вплив факторних показників на чистий прибуток (результативний показник) можна надати у виді адитивної моделі:

$$ЧП = ЧД - С - АВ - ВЗ - ІОВ + ФД - ФВ - ПП, \quad (6)$$

де – Чп – чистий прибуток підприємства, ЧД – чистий дохід (виручка від реалізації продукції); С – собівартість реалізованої продукції; АВ – адміністративні витрати, ВЗ – витрати на збут; ІОВ – інші оперативні витрати; ФД – фінансові доходи, ФВ – фінансові витрати; ПП – податок на прибуток.

Вплив факторів (цін реалізації й обсягу реалізованої продукції (з урахуванням структури) на зміну виручки від реалізації продукції можна здійснити наступним чином:

$$\Delta ЧД_{Ц} = ЧД_1 - ЧД_0 : I_{Ц}, \quad (7)$$

$$\Delta ЧД_N = ЧД_1 : I_{Ц} - ЧД_0, \quad (8)$$

де  $\Delta ЧД_{Ц}$  – зміна виручки від реалізації за рахунок зміни цін реалізації;

$\Delta ЧД_N$  – зміна виручки від реалізації за рахунок зміни обсягу реалізованої продукції (з урахуванням структури);

$I_{Ц}$  – індекс цін на продукцію.

Аналогічним чином розраховується вплив факторів на зміну собівартості реалізованої продукції:

$$\Delta C_{Ц} = C_1 - C_1 : I_{Ц}, \quad (9)$$

$$\Delta C_N = C_1 : I_{Ц} - C_0. \quad (10)$$

Вплив зміни величини адміністративних витрат, витрат на збут та інших на зміну чистого прибутку визначають за формулою:

$$\Delta ЧП_B = -[(AB_1 + BЗ_1 + IOB_1) - (AB_0 + BЗ_0 + IOB_0)] \quad (11)$$

Вплив зміни величини фінансових доходів на зміну чистого прибутку визначають за формулою:

$$\Delta ЧП_{\Phi Д} = \Phi Д_1 - \Phi Д_0 \quad (12)$$

Вплив зміни величини фінансових доходів на зміну чистого прибутку визначають за формулою:

$$\Delta ЧП_{\Phi В} = -(\Phi В_1 - \Phi В_0) \quad (13)$$

Вплив зміни величини витрат з податку на прибуток на зміну величини чистого прибутку визначають за формулою:

$$\Delta ЧП_{ПП} = -(ПП_1 - ПП_0) \quad (14)$$

*З метою аналізу фінансових результатів здобувачу необхідно:*

1) здійснити аналіз рівня та динаміки фінансових результатів за даними фінансової звітності (форма №2), в ході аналізу дати оцінку абсолютних, структурних змін та темпів росту фінансових результатів в цілому та окремо за кожною статтею (табл. 51);

2) здійснити факторний аналіз чистого прибутку підприємства (кількісно оцінити вплив основних факторів, що призвели до зміни прибутку, що остається в розпорядженні підприємства) (табл. 52);

3) зробити висновки й обґрунтувати динаміку зміни фінансових результатів підприємства.

## ЛІТЕРАТУРА

### *Законодавча і нормативна база*

1. Господарський кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 р. № 436-IV. Редакція від 10.11.2018. Підстава 2491-VIII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – Назва з екрану.

2. Про інвестиційну діяльність : Закон України прийнятий Верховною Радою України 18.09.1991 р. № 1560-XII. Редакція від 18.12.2017, підстава - 2059-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/ed20141106>. – Назва з екрану.

3. Кодекс законів про працю. Редакція від 11.10.2018, підстава 2542-VIII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/law/322-VIII/>. – Назва з екрану.

4. Податковий кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 02.12.2010 р. № 2755-VI. Редакція від 04.10.2018, підстава - 2530-VIII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрану.

5. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки» . від 14.02.2006 р. № 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

6. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності» від 15.03.2013 р. № 253 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

7. Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій «Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» від 23.02.1998 р. № 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0214-98>

### *Основні підручники та навчальні посібники*

1. Економіка підприємства: конспект лекцій для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» рівень підготовки «бакалавр» / М.В.

Чорна, Т.Б. Кушнір, П.В. Смірнова, Р.М. Бугріменко, О.В. Михайлова. – Х. : Ф-ОП Шейніна О.В., 2017. – Ч. 1. – 196 с.

2. Економіка підприємства: конспект лекцій для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» рівень підготовки «бакалавр» / М.В. Чорна, Т.Б. Кушнір, С.М. Шинкар, П.В. Смірнова, Р.М. Бугріменко, О.В. Михайлова. – Х. : Ф-ОП Шейніна О.В., 2018. – Ч. 2. – 227 с.

3. Власова Н.О., Краснокутська Н.С. та ін. Економіка ресторанного господарства: навч. посібник. – Х. : Світ книг, 2013.

4. Власова Н.О., Чорна М.В. та ін. Економіка торгівлі: навч. посібник. – Х.: Світ Книг, 2015. – 473 с.

5. Управління витратами : навч. посіб. / М. В. Чорна, П.В. Смірнова, Р.М. Бугріменко. – Х. : Форт, 2017. – 166 с.

6. Економічна діагностика: : навч. посіб. / Н.І. Сарай. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 166 с.

7. Бізнес-діагностика: практикум / Г.О. Швиданенко, А.І. Дмитренко. – К. : КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 2015. — 160 с.

8. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / О.В.Акіліна, Л.М.Ільч. – К.: Алерта, 2010. – 734 с.

9. Фінансовий аналіз : підручник. / Г.О. Крамаренко, О.Є.Чорна – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.

### *Інформаційні ресурси*

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Харківської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kharkivoda.ua>

3. Офіційний сайт Державного комітету статистики Харківської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>.

4. Класифікація видів економічної діяльності (ДК 009:2010) [Електронний ресурс] : Наказ Держспоживстандарту України від 11 жовт. 2010 р. № 457. – Режим доступу : [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/FIN19567.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN19567.html)

## ДОДАТКИ

## Додаток А

Таблиця 1 –

Аналіз динаміки обсягу виробництва товарної продукції підприємства у натуральному виразі за період

Види продукції	Обсяг виробництва продукції, тон			Темпи змін, %		
	1-й рік	2-й рік	3-й рік	ланцюгові		базисні
				2/1	3/2	3/1
.....						
Разом:						

Таблиця 2 –

Аналіз динаміки обсягу виробництва товарної продукції в оптових цінах підприємства за період

Види продукції	Обсяг виробництва продукції, тис. грн.			Темпи змін, %		
	1-й рік	2-й рік	3-й рік	ланцюгові		базисні
				2/1	3/2	3/1
.....						
Разом						

Таблиця 3 –

Аналіз динаміки обсягу виробництва товарної продукції підприємства за звітний рік

Квартал	Обсяг виробництва товарної продукції, тис. грн.	Абсолютні відхилення, тис. грн.		Темпи змін, %	
		базисні	ланцюгові	базисні	ланцюгові
1					
2					
3					
4					
Разом					

Таблиця 4 –

Аналіз структури товарної продукції підприємства за період

Види продукції	Обсяг виробництва продукції, %			Відхилення за роками		
	1-й рік	2-й рік	3-й рік	2/1	3/2	3/1
.....						
Разом						

Таблиця 5 –

Аналіз впливу структурних змін на обсяг випуску товарної продукції підприємства у вартісному виразі

Види продукції	Обсяг виробництва, тон		Структура обсягу виробництва, %		Відхилення, %	Структурні зміни	Товарна продукція, тис. грн.		Зміна товарної продукції за рахунок зміни структури, тис. грн.			
	Ціна минулого року, тис. грн. за тону	Ціна звітного року, тис. грн. за тону	минулий рік	звітний рік			минулий рік	звітний рік		звітний рік		
										минулий рік	звітний рік	
1	2	3	4	5	6	7	8 (5×100/4)	9 (7-6)	10	11 (5/7×6×3)	12 (5×2)	13 (12-11)
Разом												

Таблиця 2.6 –

Аналіз виробничих витрат за економічними елементами підприємства

тис. грн.

№ з/п	Показники	Попередній рік, фактично	Звітний рік		Поточний рік		
			сума	у % до попереднього року	сума	у % до	
						попереднього року	звітнього року
1.	Матеріальні витрати (за вирахуванням вартості зворотних відходів)						
	Питома вага, %						
2..	Витрати на оплату праці						
	Питома вага, %						
3.	Відрахування на соціальні заходи						
	Питома вага, %						
4.	Амортизація основних фондів						
	Питома вага, %						
5.	Інші витрати						
	Питома вага, %						
11	Усього витрат						



Таблиця 7 –

## Аналіз собівартості продукції за калькуляційними статтями

№ з/п	Показники	Од. вим	Попередній рік	Звітний рік		Поточний рік		
				сума	у % до попереднього року	сума	у % до	
							попереднього року	поточного року
1.	Сировина й основні матеріали	тис. грн.						
2.	Зворотні відходи (вираховуються)	%						
3.	Супутня продукція (вираховуються)	тис. грн.						
4.	Транспортно-заготівельні витрати	%						
5.	Допоміжні матеріали на технологічні цілі	тис. грн.						
6.	Паливо й енергія на технологічні цілі	%						
7.	Основна і додаткова заробітна плата виробничих робітників	тис. грн.						
8.	Відрахування на соціальні заходи	%						
9.	Витрати на підготовку і освоєння виробництва	%						
10.	Витрати на утримання і експлуатацію обладнання	тис. грн.						
11.	Загальновиробничі витрати							
12.	Втрати від браку							
13.	Інші виробничі витрати							
14.	Виробнича собівартість продукції							

Таблиця 8 –

Аналіз структури собівартості підприємства за групами витрат

№ з/п	Показники	Попередній рік	Звітний рік		Поточний рік		
			сума	у % до попереднього року	сума	у % до	
						попереднього року	звітного року
1.	Виробничі витрати, разом тис. грн.						
2.	Умовно-постійні, - сума, тис. грн.						
	- питома вага, %						
	у т.ч. амортизація основних фондів, - сума						
	- питома вага, %						
	.....						
	.....						
3.	Умовно-змінні, - сума, тис. грн.						
	- питома вага, %						
	Сировина й основні матеріали, тис. грн.						
	- питома вага, %						
	.....						
	.....						

Таблиця 9 –

Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами

№ з/п	Показники	Од. вим.	1-й рік	2-й рік	3-й рік	Темпи змін, %		
						2/1	3/2	3/1
1	Середньооблікова чисельність працівників, всього у т.ч.:	осіб						
2	Персонал основного виду діяльності:	осіб						
	- робітники	осіб						
	- службовці	осіб						
	- спеціалісти	осіб						
	- керівники	осіб						
3	Персонал неосновного виду діяльності	осіб						
4	Обсяг товарної продукції	тис. грн.						

Таблиця 10 –

## Аналіз структури персоналу підприємства

Категорії персоналу	1-й рік		2-й рік		3-й рік	
	кількість, осіб	питома вага, %	кількість, осіб	питома вага, %	кількість, осіб	питома вага, %
Персонал основного виду діяльності, всього						
відхилення: ланцюгові						
базисні						
у т.:						
- робітники						
відхилення: ланцюгові						
базисні						
- службовці						
відхилення: ланцюгові						
базисні						
- спеціалісти						
відхилення: ланцюгові						
базисні						
- керівники						
відхилення: ланцюгові						
базисні						

Таблиця 11 –

## Аналіз руху персоналу підприємства

№ з/п	Показники	Од. вим.	Фактично за		Відхилення	
			минулий рік	звітний рік	абсолютне +/-	відносне, %
1	Середньооблікова чисельність працівників	осіб				
2	Прийнято працівників	осіб				
3	Вибуло працівників, усього у т.ч.:	осіб				
	- за власним бажанням	осіб				
	- за порушення дисципліни	осіб				
	- з інших причин	осіб				
4	Коефіцієнт обороту з прийому					
5	Коефіцієнт обороту з вибуття					
6	Коефіцієнт плинності кадрів					

Таблиця 12 –

## Аналіз продуктивності праці персоналу підприємства

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютні зміни			Темпи змін, %		
		1-й	2-й	3-й	2/1	3/2	3/1	2/1	3/2	3/1
1	Обсяг товарної продукції, тис. грн.									
2	Середньооблікова чисельність:									
	- промислово-виробничого персоналу, осіб									
	- з них: робітників, осіб									
3	Питома вага робітників у загальній кількості промислово-виробничого персоналу, %									
4	Середньорічний виробіток 1-го працівника промислово-виробничого персоналу, тис. грн									
5	Середньорічний виробіток 1-го робітника, тис. грн.									

Таблиця 13 –

## Аналіз використання фонду робочого часу на підприємстві

№ з/п	Показники	Фактично за		Відхилення	
		минулий рік	звітний рік	абсолютне, +/-	відносне, %
1	Обсяг товарної продукції, тис. грн.				
2	Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу, осіб				
	- з них: робітників, осіб				
3	Середньорічний виробіток 1-го працівника промислово-виробничого персоналу, тис. грн.				
4	Середньорічний виробіток 1-го робітника, тис. грн.				
5	Загальна кількість людино-годин, відпрацьованих усіма працівниками, тис. люд/год.				
6	Середня кількість відпрацьованих днів 1-м працівником на рік, дні				
7	Середня тривалість робочого дня, години				
8	Середньогодинний виробіток 1-го працівника, грн.				
9	Питома вага робітників у загальній чисельності промислово-виробничого персоналу, %				

Таблиця 14 –

## Аналіз впливу чинників на випуск продукції підприємства

№ з/п	Чинники впливу	Розрахунок впливу	Розмір впливу, тис. грн.
1	Зміна чисельності працівників		
2	Зміна продуктивності праці (виробітку на 1-го працівника промислово-виробничого персоналу) у т.ч. за рахунок зміни:		
	- кількості відпрацьованих днів		
	- тривалості робочого дня		
	- середньогодинної продуктивності праці (виробітку 1-го працівника)		
3	Загальний вплив		

Таблиця 15 –

## Аналіз використання фонду заробітної плати підприємства

№ з/п	Показники	Фактично за		Відхилення	
		минулий рік	звітний рік	абсолютне, +/-	відносне, %
1	Обсяг товарної продукції, тис. грн.				
2	Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу, осіб				
	- з них: робітників, осіб				
3	Фонд оплати праці промислово-виробничого персоналу, тис. грн.				
4	Середньорічна заробітна плата 1-го працівника промислово-виробничого персоналу, тис. грн.				
5	Кількість відпрацьованих годин одним працівником на рік, тис. люд/год.				
6	Середньогодинна заробітна плата 1-го працівника, грн.				
7	Фонд оплати праці робітників, тис. грн.				
8	Середньорічна заробітна плата 1-го робітника, тис. грн.				

Таблиця 16 –

## Аналіз динаміки та структури основних фондів підприємства

№ з/п	Групи основних засобів	На початок								Відхилення								Темп змін, %			
		1-року		2-року		3-року		4-року		2 від 1		3 від 2		4 від 3		4 від 1		2/1	3/2	4/3	4/1
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%				
1.	Земельні ділянки																				
2.	Капітальні витрати на поліпшення земель																				
3.	Будинки, споруди та передавальні пристрої																				
4.	Машини та обладнання																				
5.	Транспортні засоби																				
6.	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)																				
7.	.....																				
	Інші необоротні матеріальні активи																				
	Разом																				

Таблиця 17 –

## Аналіз руху основних фондів підприємства за \_\_\_\_\_ рік

№ з/п	Групи основних засобів	Наявність на початок року		Надійшло за рік		Вибуло за рік		Наявність на кінець року	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1.	Земельні ділянки								
2.	Капітальні витрати на поліпшення земель								
3.	Будинки, споруди та передавальні пристрої								
4.	Машини та обладнання								
5.	Транспортні засоби								
6.	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)								
..	.....								
	Інші необоротні матеріальні активи								
	Разом								

Таблиця 18 –

Аналіз руху основних фондів за \_\_\_\_\_ рр.

№ з/п	Показники	1-й	2-й	3-й	Відхилення		
					2 від 1	3 від 2	3 від 1
1.	Коефіцієнт оновлення основних фондів						
2.	Коефіцієнт вибуття основних фондів						
3.	Коефіцієнт приросту основних фондів						

Таблиця 19 –

Аналіз технічного стану основних фондів підприємства за \_\_\_\_\_ рік

№ з/п	Групи основних засобів	Первісна вартість	Знос	Залишкова вартість	Коефіцієнт зносу	Коефіцієнт придатності
1.	Земельні ділянки					
2.	Капітальні витрати на поліпшення земель					
3.	Будинки, споруди та передавальні пристрої					
4.	Машини та обладнання					
5.	Транспортні засоби					
6.	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)					
7.	.....					
	Інші необоротні матеріальні активи					
	Разом					

Таблиця 20 –

Аналіз технічного стану основних фондів підприємства за \_\_ рр.

№ з/п	Показники	1	2	3	Відхилення		
					2 від 1	3 від 2	3 від 1
1.	Коефіцієнт зносу основних фондів						
2.	Коефіцієнт придатності основних фондів						

Таблиця 21 –

Аналіз ефективності використання основних фондів підприємства

№ з/п	Показники	1-й рік	2-й рік	3-й рік	Відхилення		
					2 від 1	3 від 2	3 від 1
1.	Обсяг товарної продукції, тис. грн						
2.	Чисельність промислово-виробничого персоналу, осіб						
3.	Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.						
4.	в т.ч. активна частина основних виробничих фондів, тис. грн.						
5.	Фондовіддача						
6.	Фондоємність						

Вихідна інформація для аналізу впливу основних чинників на динаміку фондівіддачі основних фондів по підприємству за \_\_\_\_\_ рр.

№ з/п	Показники	1-й рік	2-й рік	3-й рік	Відхилення		
					2 від 1	3 від 2	3 від 1
1.	Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.						
2.	в т.ч. активна частина основних виробничих фондів, тис. грн.						
3.	Кількість робочих днів, дні						
4.	Коефіцієнт змінності, зміни						
5.	Тривалість зміни, годин						
6.	Виробництво продукції в одиницю часу, тис. грн. / год.						
7.	Обсяг товарної продукції, тис. грн.						
8.	Фондовіддача						

Факторна модель для оцінки впливу основних чинників на динаміку фондівіддачі основних фондів по підприємству

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{Д \times Кз \times Т \times П}{С\text{Воф}}$$

де  $\Phi_{\text{в}}$  – фондівіддача основних фондів;  $Д$  – кількість робочих днів, дні;  $Кз$  – коефіцієнт змінності;  $Т$  – тривалість зміни, год.;  $П$  – виробництво продукції в одиницю часу, тис.грн/год;  $С\text{Воф}$  – середня вартість основних фондів, тис.грн.

Розрахунок впливу основних чинників на динаміку фондівіддачі основних фондів по підприємству за \_\_\_\_\_ рр.

№ з/п	Д	Кз	Т	СВоф	П	Фв	Вплив чинника на фондівіддачу
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							

Факторна модель для оцінки впливу фондівіддачі на динаміку випуску продукції

$$ТП = С\text{Воф} \times \Phi_{\text{в}}$$

де  $ТП$  – обсяг товарної продукції;  $С\text{Воф}$  – середня вартість основних фондів, тис. грн.;  $\Phi_{\text{в}}$  – фондівіддача основних фондів.



Таблиця 24 –  
Розрахунок впливу фондівддачі на динаміку випуску продукції

№ з/п	СВоф	Фв	ТП	Вплив чинника на динаміку товарної продукції
1.				
2.				
3.				

Таблиця 25 –  
Аналіз динаміки та структури нематеріальних активів підприємства

№ з/п	Групи нематеріальних активів	На початок року								Відхилення								Темп змін, %				
		1-го		2-го		3-го		4-го		2 від 1		3 від 2		4 від 3		4 від 1		2/1	3/2	4/3	4/1	
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%					
1.	Права користування природними ресурсами																					
2.	Права користування майном																					
3.	Права на товарні знаки																					
4.	Права на об'єкти промислової власності																					
5.	Авторські та суміжні з ними права																					
6.	Інші нематеріальні активи																					
	Разом																					

Таблиця 26 –  
Аналіз ефективності використання нематеріальних активів підприємства за \_\_\_\_\_ рр.

№ з/п	Показники	1-й рік	2-й рік	3-й рік	Відхилення		
					2 від 1	3 від 2	3 від 1
1.	Дохід від реалізації продукції						
2.	Прибуток від реалізації						
3.	Середньорічна вартість нематеріальних активів						
4.	Фондовіддача нематеріальних активів						
5.	Рентабельність нематеріальних активів, %						

Таблиця 27–

Аналіз забезпечення виробничої програми сировиною та основними матеріалами за \_\_\_\_\_р.

тис. грн.

№ з/п	Найменування сировини	I квартал			II квартал			III квартал			IV квартал			Рік		
		план	факт	%	план	факт	%	план	факт	%	план	факт	%	план	факт	%
1	.....															
2.	.....															
	.....															

Таблиця 28 –

Аналіз ефективності використання сировини і матеріальних ресурсів по підприємству за \_\_\_\_ рр.

№ з/п	Показники	1-й рік	2-й рік	3-й рік	Відхилення		
					2 від 1	3 від 2	3 від 1
1.	Обсяг товарної продукції, тис. грн.						
2.	Обсяг переробленої сировини, тон						
3.	Вартість переробленої сировини, тис. грн.						
4.	Вартість використаних основних і допоміжних матеріалів, тис. грн.						
5.	Вартість використаних палива й енергії, тис. грн.						
6.	Матеріальні витрати, тис. грн. (3+4+5)						
7.	Зворотні витрати, тис. грн.						
8.	Чисті матеріальні витрати, тис. грн. (6-7)						
9.	Матеріаломісткість (8/1)						
10.	Матеріаловіддача (1/8)						
11.	Вихід товарної продукції з 1 тони переробленої сировини, тис. грн. (1/2)						

## Порівняльний аналітичний баланс підприємства

Найменування статей	Код строки	На початок								Відхилення								Темп змін, %			
		1 року		2 року		3 року		4 року		2 від 1		3 від 2		4 від 3		4 від 1		2 від 1	3 від 2	4 від 3	4 від 1
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
<b>Актив</b>																					
<b>1. Необоротні активи</b>																					
<i>Всього за розділом 1</i>	80																				
<b>2. Оборотні активи</b>																					
Запаси																					
Дебіторська заборгованість																					
Грошові кошти та їх еквіваленти																					
<i>Всього за розділом 2</i>	260																				
Витрати майбутніх періодів	270																				
Баланс	280																				
<b>Пасив</b>																					
<b>1. Власний капітал</b>																					
<i>Всього за розділом 1</i>									380												
<b>2. Забезпечення наступних витрат і платежів</b>																					
<i>Всього за розділом 2</i>									430												
<b>3. Довгострокові зобов'язання</b>																					
<i>Всього за розділом 3</i>									480												
<b>4. Поточні зобов'язання</b>																					
Короткострокові кредити банків									500												
Кредиторська заборгованість за товари									530												
Поточні зобов'язання за розрахунками									540												
<i>Всього за розділом 4</i>									620												
Доходи майбутніх періодів									630												

Баланс	640																			
--------	-----	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Таблиця 30 –

## Аналіз динаміки та структури оборотних активів підприємства

Найменування статей	Код строки	На початок року								Відхилення								Темп змін, %			
		1-го		2-го		3-го		4-го		2 від 1		3 від 2		4 від 3		4 від 1		2 від 1	3 від 2	4 від 3	4 від 1
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%				
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%				
<b>1. Оборотні активи</b>																					
Запаси:	100																				
виробничі запаси	110																				
готова продукція	120																				
Дебіторська заборгованість за товари																					
Дебіторська заборгованість за розрахунками																					
Поточні фінансові інвестиції																					
Грошові кошти та їх еквіваленти																					
Всього за розділом 2	260	100		100		100		100													

Таблиця 31 –

## Аналіз динаміки та структури власного капіталу підприємства

Найменування статей	Код строки	На початок року								Відхилення								Темп змін, %			
		1-го		2-го		3-го		4-го		2 від 1		3 від 2		4 від 3		4 від 1		2 від 1	3 від 2	4 від 3	4 від 1
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%				
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%				
<b>1. Власний капітал</b>																					
Статутний	300																				
Пайовий	310																				
Додатковий вкладений	320																				
Інший додатковий	330																				
Резервний капітал	340																				
Нерозподілений прибуток	350																				
Неоплачений капітал	360																				
Вилучений капітал	370																				
Всього за розділом 1	380	100		100		100		100													

## Аналіз динаміки та структури позикового капіталу підприємства

Найменування статей	Код строки	На початок року								Відхилення								Темп змін, %			
		1-го		2-го		3-го		4-го		2 від 1		3 від 2		4 від 3		4 від 1		2 від 1	3 від 2	4 від 3	4 від 1
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%				
1. Позиковий капітал																					
Довгострокові зобов'язання	480																				
Поточні зобов'язання	620																				
– короткострокові кредити банків	500																				
– поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510																				
– кредиторська заборгованість за товари	530																				
– поточні зобов'язання за розрахунками																					
– інші поточні зобов'язання	610																				
Всього			100		100		100		100												

## Аналіз фінансової стійкості підприємства

Показник	На початок				Абсолютне відхилення				Темп змін, %			
	1 року	2 року	3 року	4 року	2 від 1	3 від 2	4 від 3	4 від 1	2/1	3/2	4/3	4/1
1. Джерела власних коштів												
2. Необоротні активи												
3. Власні оборотні кошти (1-2)												
4. Довгострокові зобов'язання												
5. Наявність власних оборотних коштів і довгострокових позикових джерел формування запасів (3+4)												
6. Короткострокові кредити та позики												
7. Загальна величина основних джерел формування запасів (5+6)												
8. Величина запасів												
9. Надлишок (нестача) власних оборотних коштів для формування запасів (3–8)												
10. Надлишок (нестача) власних оборотних коштів і довгострокових позикових джерел для формування запасів (5-8)												
11. Надлишок (нестача) загальної величини основних джерел формування запасів (7-8)												
12. Тримірний показник типу фінансової стійкості (9;10;11)												

## Типи фінансової стійкості підприємства

Тип фінансової стійкості	Тримірний показник	Джерела покриття затрат, що використовуються	Стисла характеристика
Абсолютна	$S=(1;1;1)$	Власні оборотні кошти	Висока платоспроможність; підприємство не залежить від кредиторів
Нормальна	$S=(0;1;1)$	Власні оборотні кошти плюс довгострокові кредити та позики	Нормальна платоспроможність; ефективне використання позикових коштів; висока прибутковість господарської діяльності
Нестійкий фінансовий стан	$S=(0;0;1)$	Власні оборотні кошти плюс довгострокові та короткострокові кредити та позики	Порушення платоспроможності; необхідність залучення додаткових джерел; є можливість покращити ситуацію
Кризовий фінансовий стан	$S=(0;0;0)$	-	Неплатоспроможність підприємства; межа банкрутства

## Фінансові коефіцієнти для оцінки фінансової стійкості підприємства

Коефіцієнт	Економічний зміст	Алгоритм розрахунку	Допустиме або критичне значення
автономії	Характеризує незалежність від позикових коштів. Показує долю власних коштів у загальній сумі усіх коштів підприємства.	Відношення джерел власних коштів до загальної суми усіх коштів підприємства.	Мінімальне граничне значення оцінюється на рівні 0,5. Перевищення свідчить про зростання фінансової незалежності, розширення можливостей залучення коштів з інших джерел.
співвідношення позикових та власних коштів	Скільки позикових коштів залучило підприємство на 1 грн. вкладених в активи власних коштів	Відношення усіх зобов'язань до власних коштів	$\leq 1$ Перевищення означає залежність від зовнішніх джерел фінансування, втрату фінансової стійкості (автономності)
забезпеченості власними коштами	Наявність у підприємства власних оборотних коштів, необхідних для його фінансової стійкості.	Відношення власних оборотних коштів до загальної величини оборотних коштів підприємства	$\geq 0,1$ Чим вище показник (0,5), тим кращий фінансовий стан підприємства, тим більше у нього можливостей проведення незалежної фінансової політики
забезпеченості запасів власними оборотними коштами	Показує, яка частка матеріальних оборотних активів фінансується за рахунок власного оборотного капіталу	Відношення величини власних оборотних коштів до вартості запасів і затрат підприємства.	$K_{33} \geq 0,6-0,8$ Рівень цього коефіцієнта, незалежно від виду діяльності, має бути близьким до 1. При цьому слід враховувати склад запасів. Якщо фактична наявність матеріальних оборотних активів нижче дійсної потреби, то коефіцієнт має бути $> 1$ , і навпаки, коли запаси вище необхідної потреби, то він може бути менше 1.
маневреності	Спроможність підтримувати рівень власного оборотного капіталу та поповнювати оборотні кошти за рахунок власних джерел	Відношення власних оборотних коштів до загальної величини власного капіталу підприємства	$\geq 0,2-0,5$ Чим ближче значення показника до верхньої межі, тим більша можливість фінансового маневру у підприємства
співвідношення мобільних та іммобілізованих засобів	Скільки необоротних коштів приходить на 1 грн. оборотних активів	Відношення оборотних активів до необоротних	Чим вище значення показника, тим більше коштів вкладає підприємство у оборотні активи
майна виробничого призначення	Показує долю майна виробничого призначення у загальній вартості усіх коштів підприємства	Відношення суми необоротних активів і виробничих запасів до підсумку балансу	$K_{м.в.} \geq 0,5$ Із зниженням показника нижче цієї межі доцільно залучення довгострокових позикових коштів для збільшення майна виробничого призначення

## Аналіз відносних показників фінансової стійкості підприємства

Показник	На початок				Абсолютне відхилення			
	1 року	2 року	3 року	4 року	2 від 1	3 від 2	4 від 3	4 від 1
1. Коефіцієнт автономії								
2. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних джерел								
3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами								
4. Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами								
5. Коефіцієнт маневреності								
6. Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих засобів								
7. Коефіцієнт майна виробничого призначення								

## Аналіз ліквідності балансу за \_\_\_\_\_ рік

Актив	Код строки	На початку року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.	Пасив	Код строки	На початку року, тис. грн.	На кінець року, тис. грн.	Платіжний надлишок (+) або нестача (-) на		Процент покриття зобов'язань на
								початку року, тис. грн. [2-5]	кінець року, тис. грн. [3-6]	
Найбільш ліквідні активи, А1	220+230+240			Найбільш термінові пасиви, П1	530					
Швидко реалізовані активи, А2	150+160+170+180+190+200+210			Короткострокові пасиви, П2	620–530+430+630					
Повільно реалізовані активи, А3	100+110+120+130+140+250+270			Довгострокові пасиви, П3	480+430+630					
Важко реалізовані активи, А4	080			Постійні пасиви, П4	360					
Баланс				Баланс						



## Аналіз ліквідності балансу підприємства за \_\_\_\_\_ рр.

Умова абсолютної ліквідності	На початок:		
	1 року	2 року	3 року
$A1 \geq П1$			
$A2 \geq П2$			
$A3 \geq П3$			
$A4 \leq П4$			

## Фінансові коефіцієнти для оцінки платоспроможності підприємства

Коефіцієнт	Економічний зміст	Алгоритм розрахунку	Допустиме або критичне значення
поточної ліквідності (покриття)	Показує достатність оборотних коштів підприємства, які можна використати для повернення своїх короткострокових зобов'язань: характеризує запас міцності, який виникає як наслідок перевищення ліквідного майна над зобов'язаннями підприємства	$(A1+A2+A3)/(П1+П2)$ Відношення поточних активів (оборотних активів) до поточних пасивів (короткострокових зобов'язань)	$1 \geq K_{\Pi} \geq 2$ Нижня межа свідчить про те, що оборотних засобів повинно бути достатньо, щоб покрити свої короткострокові зобов'язання. Перевищення оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями понад 2 рази є небажаним оскільки це свідчить про нераціональне вкладання своїх коштів і неефективне їх використання
критичної (термінової) ліквідності	Показує прогностичні платіжні можливості підприємства за умови вчасного здійснення розрахунків з дебіторами	$(A1+A2)/(П1+П2)$ Відношення грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень плюс сума мобільних коштів у розрахунках з дебіторами до поточних пасивів	$K_{KL} \geq 0,7-0,8$ Низьке значення коефіцієнту вказує на необхідність постійної роботи з дебіторами, щоб забезпечити можливість переведення найбільш ліквідної частини оборотних коштів в грошову форму для розрахунків
абсолютної ліквідності (платоспроможності)	Показує, яку частину короткострокової заборгованості підприємство в змозі погасити найближчим часом. Характеризує платоспроможність на момент складання балансу	$A1/(П1+П2)$ Відношення грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень до поточних пасивів	$K_{AL} \geq 0,2-0,5$ Низьке значення цього показника свідчить про зниження платоспроможності підприємства

Таблиця 40 –

## Аналіз відносних показників платоспроможності підприємства

Показник	На початок року				Абсолютне відхилення			
	1-го	2-го	3-го	4-го	2 від 1	3 від 2	4 від 3	4 від 1
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)								
Коефіцієнт критичної (термінової) ліквідності								
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)								

Таблиця 41 –

## Аналіз грошових потоків підприємства за видами діяльності (тис. грн.)

Показники	1 рік		2 рік		3 рік		Зміна					
							2 від 1		3 від 2		3 від 1	
	ППП	ВГП	ППП	ВГП	ППП	ВГП	ППП	ВГП	ППП	ВГП	ППП	ВГП
1.Рух коштів у результаті операційної діяльності												
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування												
Амортизація необоротних активів												
Зменшення (збільшення) - оборотних коштів												
- витрат майбутніх періодів												
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань												
Кошти від операційної діяльності												
Податок на прибуток												
Чистий потік коштів від операційної діяльності												
2.Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності												
Придбання необоротних активів												
Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності												
3.Рух коштів у результаті фінансової діяльності												
Надходження власного капіталу												
Інші надходження												
Погашення кредитів												
Оплачені дивіденди												
Чистий потік коштів від фінансової діяльності												
Чистий потік коштів за період												
Залишок коштів на початок періоду												
Залишок коштів на кінець року												

\* ППП – позитивний грошовий потік, ВГП – від'ємний грошовий потік

Таблиця 42 –

Склад грошових потоків підприємства за \_\_\_\_ роки

(тис. грн.)

Діяльність	1 рік			2 рік			3 рік			Зміна								
	2 від 1			3 від 2			3 від 1			2 від 1			3 від 2			3 від 1		
	ПГ П	ВГ П	ЧГ П	ПГ П	ВГ П	ЧГ П	ПГ П	ВГ П	ЧГ П	ПГ П	ВГ П	ЧГ П	ПГ П	ВГ П	ЧГ П	ПГ П	ВГ П	ЧГ П
Операційна																		
Фінансова																		
Інвестиційна																		
Усього																		

Таблиця 43 –

Структура грошових потоків підприємства за \_\_\_\_ роки

(%%)

Діяльність	1 рік			2 рік			3 рік			Зміна								
	2 від 1			3 від 2			3 від 1			2 від 1			3 від 2			3 від 1		
	ПГП	ВГП	ЧГП	ПГП	ВГП	ЧГП	ПГП	ВГП	ЧГП	ПГП	ВГП	ЧГП	ПГП	ВГП	ЧГП	ПГП	ВГП	ЧГП
Операційна																		
Фінансова																		
Інвестиційна																		
Усього																		

Таблиця 44 –

Показники динаміки грошових потоків підприємства за \_\_\_\_ роки

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	Абсолютне відхилення			% росту		
				2 від 1	3 від 2	3 від 1	2 до 1	3 до 2	3 до 1
1. Операційна діяльність									
ПГП									
ВГП									
ЧГП									
2. Фінансова діяльність									
ПГП									
ВГП									
ЧГП									
3. Інвестиційна діяльність									
ПГП									
ВГП									
ЧГП									
4. В цілому по підприємству									
ПГП									
ВГП									
ЧГП									

Таблиця 45 –

Аналіз показників, що характеризують ефективність грошових потоків за роки

Показники	роки			Зміна		
	1 рік	2 рік	3 рік	2 від 1	3 від 2	3 від 1
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку						
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку						
Коефіцієнт ефективності грошового потоку						
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку						

Таблиця 46 –

Система показників, що характеризують ефективність грошових потоків підприємства

Показник	Формула розрахунку	Коментар
Чистий грошовий потік	$ЧГП = ПГП - ВГП$	Характеризує різницю між позитивним і від'ємним грошовими потоками (надходженням і витрачанням коштів) у досліджуваному періоді часу в розрізі окремих його інтервалів, є важливішим результатом фінансової діяльності підприємства, що визначає фінансову рівновагу та темпи зростання ринкової вартості
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	$КДчгп = ЧГП / (ОД + \Delta Z_{tm} + Ду)$	Характеризує достатність чистого грошового потоку, що генерується підприємством, з позицій фінансованих ним потреб.
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	$КЛгп = ПГП / ВГП$	Характеризує синхронність формування позитивного та від'ємного грошових потоків в розрізі окремих інтервалів звітного періоду
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	$Кеф = ЧГП / ВГП$	Надає узагальнюючу характеристику ефективності грошових потоків підприємства
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку	$КРчдп = (ЧДП - Ду) : (\Delta PI + \Delta ФИд)$	

ЧГП – величина чистого грошового потоку підприємства в досліджуваному періоді; ОД - величина виплат основного боргу за довго- та короткостроковим кредитам та позикам підприємства;  $\Delta Z_{tm}$  - сума приросту запасів товарно-матеріальних цінностей у складі оборотних активів підприємства; Ду - сума дивідендів (процентів), сплачених власникам підприємства на вкладений капітал,  $\Delta PI$  - сума приросту реальних інвестицій підприємства в досліджуваному періоді;  $\Delta ФИд$  - сума приросту довгострокових фінансових інвестицій підприємства в досліджуваному періоді.

## Система показників ділової активності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Коментар
<b>Показники, що характеризують темпи нарощення фінансово-господарської діяльності</b>		
1. Темп зміни сукупного капіталу	$\Phi.1, \text{ряд. } 640, \text{ст.}4 / \text{ряд.}640, \text{ст. } 3$	
2. Темп зміни виручки від реалізації	$\Phi2, \text{ряд. } 035, \text{ст. } 4 / \text{ряд. } 035, \text{ст.}3$	
3. Темп зміни прибутку	$\Phi.2, \text{ряд. } 170, \text{ст.}4 / \text{ряд.}170, \text{ст. } 3$	
3. Коефіцієнт стійкості економічного зростання	$(\Phi2, \text{ряд. } 220 - \Phi.4, \text{ряд. } 140) / \text{ряд. } 380$	Визначає можливості підприємства по розширенню основної діяльності за рахунок реінвестування власних засобів. Показує якими темпами збільшується економічний потенціал підприємства
<b>Відносні показники, що характеризують оборотність активів та капіталу</b>		
5. Коефіцієнт загальної оборотності активів	$\Phi.2, \text{ряд. } 035, \text{ст. } 3 / 0,5(\Phi.1, \text{ряд.}280, \text{ст.}3 + \text{ряд. } 280, \text{ст.}4)$	Показує швидкість обороту усіх активів підприємства
6. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\Phi.2, \text{ряд. } 035, \text{ст. } 3 / 0,5(\Phi.1, \text{ряд.}380, \text{ст.}3 + \text{ряд. } 380, \text{ст.}4)$	Відображає активність власних коштів або активність коштів, якими ризикують акціонери / власники підприємства. Зростання в динаміці є підвищенням ефективності використання власного капіталу
7. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$\Phi.2, \text{ряд. } 035, \text{ст. } 3 / 0,5(\Phi.1, \text{ряд. } 260, \text{ст.}3 + \text{ряд. } 260, \text{ст. } 4)$	Відображає швидкість обігу матеріальних і грошових ресурсів підприємства за аналізований період, або скільки гривень виручки припадає на кожен гривню даного виду активів
8. Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів	$\Phi.2, \text{ряд. } 035, \text{ст.}3 / 0,5(\Phi.1, \text{ряд.}140, \text{ст.}3 + \Phi.1, \text{ряд.}140, \text{ст.}4)$	Швидкість обороту запасів, тобто кількість оборотів за звітний період, за який матеріальні оборотні кошти переходять до грошової форми
9. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\Phi.2, \text{ряд. } 035, \text{ст. } 3 / 0,5(\Phi.1, \text{ряд. } 160, \text{ст. } 3 + \Phi.1, \text{ряд. } 160, \text{ст. } 4)$	Показує кількість оборотів за період комерційного кредиту, наданого підприємствам. При прискоренні оборотності відбувається зниження значення показника, що свідчить про покращення розрахунків з дебіторами
10. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		Показує швидкість обігу заборгованості підприємства. Прискорення оборотності кредиторської заборгованості негативно відображається на ліквідності підприємства.
<b>Відносні показники, що характеризують тривалість одного обороту</b>		
11. Середній строк обігу дебіторської заборгованості	$365 / \text{Коефіцієнт оборотності ДЗ}$	Показник характеризує тривалість одного обороту дебіторської заборгованості в днях. Зниження показника розглядається як позитивна тенденція
12. Середній строк обороту матеріальних оборотних коштів	$365 / \text{Коефіцієнт оборотності МЗ}$	Тривалість обігу матеріальних засобів за звітний період
13. Тривалість обігу кредиторської заборгованості	$365 / \text{Коефіцієнт оборотності КЗ}$	Показує період покриття термінової заборгованості. Уповільнення оборотності, тобто збільшення періоду, характеризується як позитивна тенденція
14. Тривалість операційного циклу	[11+12]	Характеризує загальний, час протягом якого фінансові ресурси знаходяться в матеріальних засобах і дебіторській заборгованості. Необхідно знижувати його значення
15. Тривалість фінансового циклу	[14–13]	Час, протягом якого фінансові ресурси вилучені з обігу. Мета управління оборотними коштами – скорочення фінансового циклу, тобто скорочення операційного циклу й уповільнення строку обігу кредиторської заборгованості до допустимого рівня

## Аналіз показників ділової активності підприємства

Показник	1 рік	2 рік	3 рік	Абсолютне відхилення		
				2 від 1	3 від 2	3 від 1
Показники, що характеризують темпи нарощення фінансово-господарської діяльності						
1. Темп зміни сукупного капіталу						
2. Темп зміни виручки від реалізації						
3. Темп зміни прибутку						
4. Коефіцієнт стійкості економічного зростання						
Відносні показники, що характеризують оборотність активів та капіталу						
5. Коефіцієнт загальної оборотності активів						
6. Коефіцієнт оборотності власного капіталу						
7. Коефіцієнт оборотності оборотних активів						
8. Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів						
9. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості						
10. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості						
Відносні показники, що характеризують тривалість одного обороту						
11. Середній строк обігу дебіторської заборгованості						
12. Середній строк обороту матеріальних оборотних коштів						
13. Тривалість обігу кредиторської заборгованості						
14. Тривалість операційного циклу						
15. Тривалість фінансового циклу						

## Основні показники оцінки фінансових результатів діяльності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Коментар
<b>Показники рентабельності інвестицій</b>		
1. Коефіцієнт генерування прибутків	$\Phi.2, \text{ряд. } 170 / \Phi.1, \text{ряд.} 640640$	Характеризує можливості генерування прибутків певною комбінацією активів і показує, скільки гривень операційного прибутку припадає на 1 грн., вкладену в активи підприємства.
2. Рентабельність активів	$(\Phi.2, \text{ряд. } 220 + \Phi.2, \text{ряд. } 140) / \Phi.1, \text{ряд.} 640$	Характеризує ефективність використання майна підприємства
3. Рентабельність інвестованого капіталу	$(\Phi.2, \text{ряд. } 220 + \text{ряд. } 140) / (\Phi.1, \text{ряд.} 640 - \Phi.1, \text{ряд.} 620)$	Характеризує прибутковість довгострокового капіталу
4. Рентабельність власного капіталу	$\Phi.2, \text{ряд. } 220 / \Phi.1, \text{ряд.} 380$	Характеризує прибутковість інвестованого капіталу з позицій власників підприємства
<b>Показники рентабельності реалізації</b>		
5. Валова рентабельність реалізованої продукції	$\Phi.2, \text{ряд. } 050 / \Phi.2, \text{ряд.} 035$	Характеризує прибутковість реалізованої продукції залежно від того, який із показників прибутку закладено в основу розрахунків
6. Операційна рентабельність реалізованої продукції	$\Phi.2, \text{ряд. } 100 / \Phi.2, \text{ряд.} 035$	
7. Чиста рентабельність реалізованої продукції	$\Phi.2, \text{ряд. } 220 / \Phi.2, \text{ряд.} 035$	
8. Коефіцієнт рентабельності господарської діяльності	$\Phi.2, \text{ряд. } 100 / \Phi.2, \text{ряд.} 035$	
<b>Показники – індикатори становища підприємства на ринку цінних паперів</b>		
11. Прибуток на акцію	$\Phi.2, \text{ряд. } 330$	Зростання показника сприяють збільшенню операцій з цінними паперами, підвищенню інвестиційної привабливості підприємства
12. Цінність акції	Ринкова ціна однієї акції / $\Phi.2, \text{ряд. } 330$	Коефіцієнт слугує індикатором попиту на акції підприємства
13. Дивідендна прибутковість акції	$\Phi.2, \text{ряд. } 340 / \text{ринкова ціна однієї акції}$	Характеризує відсоток повернення на капітал, вкладений в акції підприємства
14. Дивідендний вихід	$\Phi.2, \text{ряд.} 340 / \Phi.2, \text{ряд. } 330$	Показує частку чистого прибутку, виплаченого акціонерам у вигляді дивідендів
15. Коефіцієнт котирування акції	Ринкова ціна однієї акції / $(\Phi.1, \text{ряд. } 380 / \Phi.2, \text{ряд. } 310)$	Значення коефіцієнта означає, що потенційні акціонери, придбаючи акцію, готові дати за неї ціну, що перевищує бухгалтерську оцінку реального капіталу, який припадає на цю акцію

## Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства

Показник	1 рік	2 рік	3 рік	Абсолютне відхилення		
				2 від 1	3 від 2	3 від 1
Показники рентабельності інвестицій						
1. Коефіцієнт генерування прибутків						
2. Рентабельність активів						
3. Рентабельність інвестованого капіталу						
4. Рентабельність власного капіталу						
Показники рентабельності реалізації						
5. Валова рентабельність реалізованої продукції						
6. Операційна рентабельність реалізованої продукції						
7. Чиста рентабельність реалізованої продукції						
8. Коефіцієнт рентабельності господарської діяльності						
Показники – індикатори становища підприємства на ринку цінних паперів						
11. Прибуток на акцію						
12. Цінність акції						
13. Дивідендна прибутковість акції						
14. Дивідендний вихід						
15. Коефіцієнт котирування акції						

## Багатофакторна модель рентабельності активів по методу "ДЮПОН"

	П/ВР	x	ВР/ОА	x	ОА/КО	x	КО/КЗ	x	КЗ/ДЗ	x	ДЗ/ЧОА	x	ЧОА/ЧА	x	ЧА/А	=	П/А
1-й		x		x		x		x		x		x		x		=	
2-й		x		x		x		x		x		x		x		=	
3-й		x		x		x		x		x		x		x		=	

## Факторний аналіз рентабельності активів методом ланцюгових підстановок

Фактори	2/1	3/2	3/1
Зміна рентабельності активів, в т.ч. за рахунок рентабельності реалізації, П/ВР			
оборотність оборотних активів, ВР/ОА			
коефіцієнт поточної ліквідності, ОА/ПЗ			
поточні зобов'язання на 1 грн. кредиторської заборгованості, ПЗ/КЗ			
співвідношення кредиторської з дебіторською заборгованості, КЗ/ДЗ			
частка дебіторської заборгованості в чистих оборотних активах, ДЗ/ЧОА			
частка чистих оборотних активів в чистих активах, ЧОА/ЧА			
частка чистих активів в активах організації, ЧА/А			
Разом			

Умовні позначення: П - прибуток, ВР - чистий дохід від реалізації, ОА - середньорічна вартість обігових активів, ПЗ - поточні зобов'язання, КЗ - кредиторська заборгованість, ДЗ - дебіторська заборгованість, ЧОА - вартість чистих оборотних активів, ЧА - вартість чистих активів, А - вартість активів



Трифакторна модель рентабельності власного капіталу по методу ДЮПОН"

	П/ВР	x	ВР/А	x	А/ВК	=	П/ВК
1-й		x		x		=	
2-й		x		x		=	
3-й		x		x		=	

Факторний аналіз рентабельності власного капіталу методом ланцюгових підстановок

Фактори	2/1	3/2	3/1
Зміна рентабельності власного капіталу, в т.ч. за рахунок			
рентабельність реалізації, П/ВР			
оборотність активів, ВР/А			
коефіцієнт автономії, А/ВК			
Разом			

Умовні позначення: П – прибуток, ВР - чистий дохід від реалізації, ВК - вартість власного капіталу, А - вартість активів

## Аналіз рівня та динаміки фінансових результатів підприємства за даними фінансової звітності

Показники	Сума, тис. грн			В % до виручки від реалізації			Зміни:						Темп змін, %			
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	абсолютні			структури			2/1	3/2	3/1	
							2 від 1	3 від 2	3 від 1	2/1	3/2	3/1				
Дохід (виручка) від реалізації продукції																
Податок на додану вартість																
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції																
Собівартість реалізованої продукції																
Валовий прибуток (збиток):																
Інші операційні доходи																
Адміністративні витрати																
Витрати на збут																
Інші операційні витрати																
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток):																
Дохід від участі в капіталі																
Інші фінансові доходи																
Інші доходи																
Фінансові витрати																
Втрати від участі в капіталі																
Інші витрати																
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток (збиток):																
Податок на прибуток від звичайної діяльності																
Фінансові результати від звичайної діяльності: прибуток (збиток):																
Чистий: прибуток (збиток):																
Елементи операційних витрат																
Матеріальні затрати																
Витрати на оплату праці																
Відрахування на соціальні заходи																
Амортизація																
Інші операційні витрати																
Разом																

Таблиця 52 –

Зведена таблиця впливу факторів на зміну чистого прибутку, тис грн.

Показники	2 від 1	3 від 2	3 від 1
Зміна цін			
Обсяг реалізованої продукції			
Обсяг виробленої продукції			
Адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати			
Фінансові доходи			
Фінансові витрати			
Податок на прибуток			
Разом			

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ  
Кафедра економіки підприємств харчування та торгівлі ім. І.Г. Бережного

ЗВІТ

з тренінгу «Оцінка результативності діяльності підприємства»  
здобувача вищої освіти 3 курсу  
економічного факультету групи Е-\_\_  
Іваненко Лариси Петрівни

Керівники практики: доц., к.е.н. Петренко П.П.  
Звіт захищений з оцінкою \_\_\_\_\_

Харків 20\_\_



НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Укладачі

ЧОРНА МАРИНА ВІТАЛІЇВНА  
ВОЛОСОВ АНАТОЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ  
ТА ЗАВДАННЯ З ТРЕНІНГУ  
«ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ  
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»**

**для здобувачів вищої освіти освітнього рівня бакалавр  
спеціальності 051 Економіка  
спеціалізації Економіка підприємства**

*Авторська редакція*

Підп. до друку 12.03. 2019 р. Формат 60 x 84<sup>1/16</sup>. Папір газет. Друк офсет.  
Умов. друк. арк. 2,44 Тираж 50 прим. Замов. № 84-19

---

Надруковано ТОВ «Видавництво «Форт»  
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців  
ДК №333 від 09.02.2001р.  
61023, м. Харків, а/с 10325. Тел. (057)714-09-08



